

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

11^E JAARGANG

WOENSDAG 2 JUNI 1926

No. 544

INHOUD.

ECONOMISCHE VERSCHIJNSELEN IN EEN PAAR RUBBER-GEWESTEN door <i>M. B. Smits</i>	Blz. 492
Rentevergoeding bij den Postcheque- en Girodienst door <i>E. P. Westerveld</i>	494
De regeling der Intergeallieerde schulden II (Slot) door <i>Dr. W. Mautner</i>	495
De nieuwste Gemengde Onderneming door <i>Mr. Dr. J. M. de Moor</i>	497
AANTEKENINGEN:	
Gewone en buitengewone uitgaven	499
Vereeniging voor Actieve Handelspolitiek	500
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl.-Indië	501
MAANDOLJFERS:	
Rijkspostspaarbank	502
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	502
Postcheque en Girodienst	503
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	503—510
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. G. M. Verrijn Stuart.*Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam. Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postcheque- en girorekening No. 6729.*

1 JUNI 1926.

De meerdere vraag naar geld is in verband met de maandswisseling blijven voortduren, privaat-disconto noteerde 3 pCt., slot iets gemakkelijker $2\frac{15}{16}$ pCt. Prolongatie-rente sloot $3\frac{1}{4}$ pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank vertoont de post binnenlandsche wissels een daling van f 1,4 miljoen. De beleeningen blijken met 3,9 miljoen te zijn teruggelopen. De voorraad gouden munt en de post muntmateriaal geven beide een vermeerdering te zien, resp. van f 3,8 miljoen en f 1.1 miljoen. De zilvervoorraad klom met f 400.000. De post papier op het buitenland daalde met f 1,4 miljoen, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met rond f 5 miljoen toenamen.

De biljettencirculatie vermeerderde met f 24,1 miljoen. Het tegoed van het Rijk vertoont een teruggang van f 9,7 miljoen. De rekening-courant-saldi van anderen noteeren f 11,8 miljoen lager dan verleden week. Het beschikbaar metaalsaldo steeg met f 4,6 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt nage-nog 52.

* * *

Op de wisselmarkt trokken de beide francsdeviezen weder alle aandacht. Waren vorige week beide deviezen vrijwel gelijk op en neer gegaan, deze week zijn beider banen weder eens uit elkaar gelopen. De Belgische frank liep tot ca. 7.60 terug en kon zich met een kleine verbetering op 7.70 handhaven. De Fransche frank daalde aanvankelijk stelselmatig tot 7.90, verbeterde daarop tot 8.15 om ten slotte op 8.05 *te eindigen.

De door de Fransche regeering aangekondigde maatregelen geven nog niet veel vertrouwen. O.m. is nu aan de banken voorgeschreven, dat geen enkel crediet — ook geen postcrediet — aan de buitenlandsche banken mag worden verleend. In verband hiermede was de vraag naar contante franken tegen termijn heel groot; voor franken tegen 1 maand werd tot 27 cent, tegen 3 maanden 55 cent betaald. Eendaags franken werden met $2\frac{1}{2}$ en 3 cent per 100 gezocht. Lires hebben ondanks den steun hunne verbetering niet kunnen handhaven; slechte geruchten doen nog steeds de ronde en onder den invloed daarvan brokkelde de koers af tot 9.25; slot 9.40.

Het Pond Sterling bleef iets aangeboden: 12.10 $\frac{1}{4}$. Zeer gezocht waren ook Spaansche Peseta's; na het bekend worden van de overgave van Abd-el-Krim ontstond groote vraag en liep de noteering tot 38.— op; slot 37.75.

Roemeensche Lei waren ook belangrijk vaster; van —.90 verbeterde in koers tot 1.02 $\frac{1}{2}$.

LONDEN, 31 MEI 1926.

Met het oog op het naderende einde van de maand was geld verleden week gevraagd en het bleek noodig de kasmiddelen van de markt aan te vullen met leeningen bij de Bank van Engeland.

Ook heden den laatsten dag van de maand is geld zeer gezocht tegen prijzen tot 5 pCt.

Disconto was dientengevolge en door het lange uitblijven van een schikking in de steenkolenstaking vaster en de week sloot op $4\frac{5}{16}$ — $\frac{3}{8}$ voor 3 maands bankaccepten.

De vreemde wisselmarkt in francs en lires is zeer onregelmatig en gevoelig bij kleinen omzet. Guldens en Dollars zijn weinig veranderd.

ECONOMISCHE VERSCHIJSSELEN IN EEN PAAR RUBBERGEWESTEN.

De buitengewoon snelle ontwikkeling van de Inlandsche rubbercultuur in een deel der Buitengewesten, gepaard gaande met hooge prijzen voor het product, heeft een stroom van contanten in de rubberstreken doen vloeien, die daar vroeger onbekend was. Een belangrijke vraag is nu, hoe de bevolking gereageerd heeft op dien geldovervloed. Welken invloed heeft die ruimte van middelen gehad allereerst op de productie der streek en bovendien op den import van gebruiksartikelen?

Men hoort van bezoekers der betrokken streken fantastische verhalen over het gebruik of misbruik, dat gemaakt wordt van de zoo onverwacht verworven rijkdommen, maar het is de vraag in hoeverre deze mededeelingen objectief zijn.

Nu de cijfers van den in- en uitvoer der buitengewesten over 1924 verschenen zijn, is wel het moment aangebroken voor een critische beschouwing. De beschikbare cijfers hebben betrekking op uitvoer uit het gewest naar: buitenland, Java en andere gewesten; maar ze hebben, wat den invoer betreft, alleen betrekking op den invoer van Java en dien uit het buitenland. De invoer uit andere gewesten wordt dus niet vermeld. Hierdoor kan voor verschillende gewesten de totale invoer niet worden bepaald, nl. voor die, welke veel invoeren vanuit de belangrijke distributiehavens: Padang, Palembang, Makasser, Menado.

Voor een tweetal rubberstreken was dit bezwaar echter van geringe beteekenis, daar ze slechts zeer weinig uit andere gewesten importeerden, maar bijna alles betrekken uit Singapore of van Java. Deze streken zijn Djambi en West-Borneo, die hierom ook belangrijk zijn ter vergelijking, daar de eerste tot voor kort een achterlijk boschland was met primitieven ladangbouw en boschproductenwinning, terwijl West-Borneo reeds meerdere landbouwproducten aan de wereldmarkt leverde.

* * *

Gaan we thans eerst na, welken invloed de rubber heeft uitgeoefend op den uitvoer. Van vóór 1917 zijn de cijfers niet alle beschikbaar, waarom aangevangen is met dat jaar. Het doelmatigst leek het nu het driejaarlijksche gemiddelde van 1917 t.m. 1919 te vergelijken met de jaren 1922, '23 en '24, waardoor de op handelsgebied zéér abnormale jaren 1920 en '21 worden uitgeschakeld.

De eenige landbouwproducten, die door Djambi worden uitgevoerd, zijn rubber en copra, terwijl van de boschproducten rottan en getahsoorten de belangrijkste zijn.

	Uitvoer Djambi in duizendtallen guldens.			
	Gemiddeld 1917 t.m. '19	1922	1923	1924
Rubber	7.983	8.217	19.136	16.151
Copra	66	153	178	222
Boschproducten	548	423	204	374
Totaal hiervan ..	8.597	8.793	19.518	16.747

Hieruit blijkt welk een overwegende beteekenis de rubber inneemt in het economisch leven van Djambi; dat de geheele welvaart hier op 't oogenblik van af hangt, maar dat de klappercultuur er niet door verdrongen is, doch zich zelfs verder kon ontwikkelen, en dat de uitvoer van boschproducten wel in beteekenis is verminderd, maar toch nog van belang is.

Het is bekend, dat op daartoe geëigende gronden de klappercultuur van de Inlandsche bevolking loonender wezen kan dan die van rubber en dat op die gronden de klapper niet zal worden verdrongen, maar eer een grootere beteekenis zal krijgen onder invloed van den stimulans, die van de rubber op de bevolking uitgaat.

Dit verschijnsel vinden we bevestigd in de cijfers voor West-Borneo. De landbouwproducten, welke dit

gewest aan de wereldmarkt levert, zijn: copra, rubber, gambir, peper, pinang en sago, terwijl verder de boschproducten van belang zijn. Uit deze opgave volgt reeds, dat dit gewest in belangrijke mate aan den uitvoer deelnam, vóór de rubbercultuur hier haar intrede deed, zulks in tegenstelling met Djambi, waarvan de export zeer weinig te beteekenen had.

	Uitvoer in duizendtallen guldens.				Samenstelling van den uitvoer van Landbouwproducten.			
	gem. 1917 t/m. '19	1922	1923	1924	t/m. '19 1917	1922	1923	1924
Copra					%	%	%	%
en olie..	9.898	13.323	15.008	16.269	59,4	67,2	53,7	51,3
Rubber ...	2.917	4.114	10.123	11.342	17,4	20,7	36,2	35,6
Gambir ...	863	648	1.353	2.390	5,2	3,3	4,8	7,5
Peper ...	2.244	1.011	1.042	1.156	13,5	5,1	3,7	3,6
Pinang ...	437	289	299	344	2,6	1,4	1,1	1,1
Sago	314	470	145	300	1,9	2,3	0,5	0,9

Totaal	Landb.pr.	16.673	19.855	27.970	31.801	100,-	100,-	100,-	100,-
„	Boschr.	2.106	1.528	3.125	2.353				

De sterke toename in beteekenis van de rubber heeft in het algemeen geen invloed uitgeoefend op de teelt van andere exportgewassen: de klappercultuur is zich op gezonde wijze blijven ontwikkelen, de gambircultuur is bijna in even sterke mate toegenomen als die van rubber, de sago en pinangcultuur zijn ongeveer op hun plaats gebleven; alleen de peper is in beteekenis belangrijk achteruit gegaan. Maar dit is alleen reeds te verklaren uit de slechte prijzen van dit product en het is te verwachten, dat de volgende jaren weer een opleving te zien zullen geven.

De invloed van de rubber is in Djambi grooter dan in West-Borneo en dit zal tot resultaat hebben, dat verschillende verschijnselen in Djambi meer geaccentueerd zijn. Djambi kwam door de rubber van groote armoede tot betrekkelijk hoogen welstand, terwijl in West-Borneo de welstand, die reeds bestond, alleen toenam.

* * *

Het is nu verder de vraag, welken invloed de grotere uitvoer van Inlandsche producten gehad heeft op de invoeren voor de Inlandsche markt.

In dit opzicht is het voor deze beide gewesten niet moeilijk vergelijkbare cijfers te verkrijgen, aangezien beide zeer weinig Europeanen tellen onder hun bevolking, Europeesche ondernemingen van geen invloed zijn en het handelsverkeer met andere gewesten van Nederlandsch-Indië dan Java weinig te beteekenen heeft.

Bezien we nu allereerst voor Djambi het verloop van den totalen invoer, in zes groepen verdeeld:

	Invoer in duizenden guldens.				Samenstelling invoer			
	gem. 1917 t/m. '19	1922	1923	1924	gem. 1917 t/m. '19	'22	'23	'24
Voedingsmidd..	1.427	805	1.864	2.468	%	%	%	%
Kleding.....	484	700	1.284	1.381	19	35	30	26
Huish.artikelen	119	129	379	402	5	6	9	8
Auto's en fietsen	5	13	49	113	—	1	1	2
Luxe en genotm. ¹⁾	471	373	739	873	19	18	17	16
Woningbouw ²⁾ .	29	7	27	32	1	—	1	1
Tot. zes groepen	2.535	2.027	4.342	5.269	100	100	100	100

Een vergelijking van de totaalcijfers voor deze groepen met den uitvoer van landbouw- en boschproducten geeft het volgende te zien:

	In duizenden guldens			
	1917 t.m. '19	1922	1923	1924
Uitvoer	8.597	8.793	19.518	16.747
Invoer	2.535	2.027	4.342	5.269
Verschil	6.062	6.766	15.176	11.478

Hieruit blijkt, dat na aftrek van den invoer van genoemde importartikelen van de waarde van den uitvoer der landbouw- en boschproducten een steeds in belangrijke mate toenemend bedrag als saldo in 't gewest achterbleef. Men mag hieruit afleiden, dat de

¹⁾ Luxe en genotmiddelen (koffie, kramerij, reukwerk, sigaren, sigaretten, tabak, thee, vuurwerk).

²⁾ Draadnagels en dakijzer.

bevolking na betaling van haar toenemende invoeren veel ruimer in haar geldmiddelen zit dan vroeger.

Een vergelijking van de groepen der importartikelen wijst uit, dat het aandeel der voedingsmiddelen daarin is afgenomen evenals dat der luxe- en genotmiddelen, maar dat het aandeel voor kleding en huishoudelijke artikelen grooter geworden is.

De toename van den invoer van auto's en fietsen is belangrijk, maar het totaal bedrag maakt slechts 2 pCt. uit van den geheelen invoer der zes groepen en is dus van weinig belang.

Bezien we thans de verschillende groepen nader.

Aandeel in de groep voedingsmiddelen.

	1917 t.m. '19	1924
Rijst	75 pCt.	50 pCt.
Suiker	7 "	12 "
Klapper en katjangolie	4 "	9 "
Eetwaren n.a.g.	4 "	5 "
Visch	2 "	6 "
Melk	2 "	4 "
Vruchten	2 "	4 "
Biscuits	1 "	4 "
Meel	1 "	3 "

Hieruit blijkt, dat de vermeerdeerde invoer van voedingsmiddelen niet zoozeer betrekking heeft gehad op de massa als wel op de kwaliteit ervan. De cijfers voor visch en olie zijn in dit opzicht sprekend, terwijl de sterke toename van den invoer van melk en biscuits wellicht van invloed is op de kindervoeding.

Wanneer men rekening houdt met de sterke bevolkingstoename door het toevloeden van rubberbepors uit andere streken, blijkt de import van rijst per hoofd der bevolking niet te zijn gestegen, vergeleken bij 1917 t.m. '19 en hieruit volgt eveneens, dat er geen noemenswaardige vermindering heeft plaats gehad in den voedselverbruik.

De bevolking voedt zich thans beter dan vroeger.

Splitst men de groep „kleding”, dan blijkt er, behalve een stijging in de onbelangrijke groepen: leer en leerwerk en modewaren weinig te zijn veranderd. Over de samenstelling van de ingevoerde manufacturen geeft alleen de statistiek van den invoer uit het buitenland gegevens. Deze maakt echter het grootste deel uit van den invoer, en kan dus zeker worden gebruikt.

Samenstelling ingevoerde manufacturen

	1917 t.m. '19	1924
Katoen, ruw, ongebleekt	12.75 pCt.	8.9 pCt.
„ gebleekt	12.75 "	11.1 "
„ geverfd of gedrukt	67.75 "	71. — "
Wol en halfvol	0.75 "	1.3 "
Zijde en halfzijde	1.5 "	2.5 "
N.a.g.	4.5 "	5.2 "

Deze cijfers geven te zien, dat er in de katoengroep een geringe opschuiving is waar te nemen naar de betere kwaliteiten en dat de luxegroepen wol en zijde wel zijn toegenomen, maar toch slechts een geringe fractie uitmaken van het totaal, dat aan kleding wordt besteed.

De totale waarde dezer groep steeg van 484.000 gulden tot 1.381.000 gulden. De oorzaak hiervan zit slechts voor een klein gedeelte in verschuivingen binnen de groep, maar voor het grootste deel in de grotere massa der geïmporteerde goederen.

Men mag hieruit afleiden, dat de bevolking thans ruimer in haar kleeren zit, maar dat in de kwaliteit ervan slechts een geringe verbetering is te bespeuren.

De groote toename van de groep huishoudelijke artikelen wordt in hoofdzaak veroorzaakt door: koperwerk, naaimachines, glaswerk en aardewerk. De aanschaffing van meer koperwerk kan een belegging beteekenen.

De grootere welstand der bevolking heeft zich hier dus vooral geuit in de aanschaffing van die zaken, die er op wijzen, dat het leven op een hooger niveau gekomen is.

In de groep der luxe en genotmiddelen vertoonen de echte luxe-artikelen (kramerij, reukwerk, vuur-

werk) alle een belangrijke toename, maar maken samen nog slechts 21.6 pCt. van deze groep uit en slechts ongeveer 3½ pCt. van de zes groepen gezamenlijk.

Het bovenstaande samenvattend mag men voor Djambi dus concluderen, dat 't gevolg van de grootere rubberuitvoeren is geweest:

1. geen belangrijke vermindering der cultuur van voedingsgewassen, maar wel een betere voeding door grooteren invoer van bijspijzen;
2. een grootere voorraad aan kleding zonder noemenswaardige verandering in kwaliteit;
3. een grootere invoer van huishoudelijke artikelen, waardoor 't leven op hooger peil komt;
4. een zeer geringe toename der uitgaven voor eigenlijke luxe;
5. een groote toename der beschikbare geldmiddelen, ook na aftrek van den grooteren import.

* * *

Uit het boven medegedeelde omtrent den uitvoer van West-Borneo is reeds af te leiden, dat de gang van zaken daar anders zal zijn geweest dan in Djambi. Terwijl Djambi van een „backwood country” plotseeling van aard veranderde, werd in West-Borneo alleen een nieuwe industrie bij de reeds bestaande gevoegd.

Dit blijkt reeds duidelijk uit de groepencijfers.

	Invoer in duizenden guldens. Samenstelling invoer				1917		
	1917 t/m. '19	1922	1923	1924	t/m. '19 '22	'23	'24
					%	%	%
Voedingsmiddelen	4.546	5.344	5.141	6.597	34	45	39
Kleding	3.945	3.354	4.363	3.495	30	28	33
Huish. artikelen	380	590	742	721	3	5	6
Auto's en fietsen	117	156	146	227	1	1	1
Luxe- en genotm.	4.144	2.390	2.779	3.040	31	20	21
Woningbouw	133	96	63	112	1	1	—
	13.265	11.930	13.234	14.192	100	100	100

Uit deze cijfers spreekt reeds een groote stabiliteit. De groote waardetoeename van den uitvoer heeft zeer geringen invloed gehad op den invoer. Terwijl die grootere invoer het Djambi mogelijk maakte tal van zaken aan te schaffen, die er vroeger niet of in onvoldoende mate waren, behoeft dit voor West-Borneo niet. De aanschaffing beperkte zich hier goeddeels tot vervanging van wat versleten was. Maar hierdoor wordt de geldruimte voor deze streek nog grooter dan voor Djambi.

In duizenden guldens.

	1917 t/m. '19	1922	1923	1924
Uitvoer landb. en boschpr.	18.779	21.383	31.095	34.158
Invoer zes groepen	13.265	11.930	13.234	14.192
Verskil	5.514	9.453	17.861	19.966

Bezien wij thans ieder der groepen nader en vergelijken we eerst de samenstelling van den voedselimport van 1917 t.m. '19 met die van 1924, dan zien wij hier dezelfde verschuivingen als in Djambi, maar in minder uitgesproken zin. Djambi heeft thans ongeveer het niveau van West-Borneo bereikt en daarom mag verwacht worden, dat ook voor Djambi een meer stationnaire toestand zal intreden.

Ook in West-Borneo blijkt de productie van voedingsmiddelen niet belangrijk te zijn beïnvloed, maar heeft de meerdere import gediend om de voeding beter te maken.

De invoer van de kledinggroep vertoont hetzelfde beeld. In tegenstelling met Djambi heeft West-Borneo niet meer kleeren geïmporteerd, terwijl ook hier in de kwaliteit geen noemenswaardige verandering plaats vond.

Dat West-Borneo reeds een ouder cultuurland is dan Djambi, blijkt ook uit den import der huishoudelijke artikelen.

	Samenstelling invoer.		Id. Djambi.
	1917 t/m. '19	1924	1924
Aardewerk	16,3 %	29,8 %	35,25 %
Glas	6,6 "	9,6 "	12, — "
Koper	7,1 "	8, — "	10,5 "
Lucifers	23,2 "	15,7 "	9,25 "
Naaimachines	9,2 "	7,2 "	14,25 "
Zeepp	37,6 "	30, — "	17,5 "

Waar Djambi groote uitgaven had om in zijn „bullen” te komen, behoefde West-Borneo alleen vervanging en aanvulling.

Zeer eigenaardig zijn de cijfers voor de groep luxe- en genotmiddelen.

	Samenstelling invoer.	
	1917 t/m '19	1924
Koffie	2,5 %	8,4 %
Kramerij	5,5 „	6,6 „
Reukwerk	0,9 „	2,3 „
Tabak, enz.	87,8 „	76,2 „
Thee	2,2 „	4, „
Vuurwerk	1,1 „	2,5 „

Hierbij moet men rekenen, dat voor de geheele groep de invoerwaarde, in tegenstelling tot hetgeen Djambi te zien geeft, sterk is afgenomen, wat in hoofdzaak komt op rekening van de tabak.

De tabaksprijzen zijn nl., vergeleken bij 1917/19, sterk gedaald. Wanneer nu geen grooter kwantum is ingevoerd, moet de totale waarde minder zijn. Djambi zou dan op de lagere prijzen hebben gereageerd door een grootere consumptie, wat zeer gemakkelijk te verklaren is uit den geheelen toestand daar.

* * *

Uit bovenstaande cijfers en beschouwingen moge blijken, dat althans tot het jaar 1925 er geen sprake van is, dat de inlandsche rubbercultuur de toestanden in Djambi of West-Borneo totaal zou hebben ontvriicht. De sensationeële krantenberichten betreffende de roekeloze geldverspilling blijken hoogstens betrekking te hebben op alleenstaande gevallen.

De bevolking blijkt integendeel economisch haar meerdere inkomsten te hebben benut, nl. allereerst door op zij te leggen voor later mogelijk minder gunstige tijden; door verbetering in de voeding zonder dat hier van extravagance sprake is; door aanvulling van haar kleevoorraad zonder dat hierbij van groote luxe blijkt; door aanvulling van haar huisraad. Een aanmerkelijke bezuiniging betrachtte ze door den import van sigaretten te verminderen en te vervangen door tabak, niettegenstaande hare ruime geldmiddelen.

M. B. SMITS,

Buitenzorg, 18 Maart 1926.

RENTEVERGOEDING BIJ DEN POSTCHEQUE- EN GIRODIENST.

Gaarne maak ik gebruik van de mij door de redactie van dit weekblad aangeboden gelegenheid, om naar aanleiding van de beschouwingen der heeren Mr. D. Crena de Iongh, Mr. L. W. M. Overes en Mr. H. A. Hartogh nog iets over de rentevergoeding bij den postcheque- en girodienst te zeggen. Het is mij daarbij een genoegen te kunnen constateeren, dat de heer Crena de Iongh zijn artikel is begonnen, met te erkennen, dat de postcheque- en girodienst een instelling is van openbaar nut en dat hij derhalve niet betwist het goed recht van de overheid om zelf een verrekeningsinstituut te exploiteeren.

Toch zou — zooals ook Mr. Overes opmerkt — een particulier hetzelfde kunnen doen, zij het ook — dit wil men mij natuurlijk wel toegeven — niet zoo gemakkelijk op een voor het publiek, vooral ten platte lande en in kleinere plaatsen, even eenvoudige en vlugge wijze.

Het goed recht der Overheid op dit punt eenmaal erkend zijnde, is dan echter tevens toegegeven, dat het Rijk het mogelijke mag doen, om zijn verrekeningsinstituut tot bloei te brengen, zoodat het verschil van meening ten slotte neerkomt op het daartoe al dan niet geoorloofd zijn van het treffen van maatregelen tot het — altijd binnen zekere grenzen — aantrekken van beleggingsgelden?

Was de exploitant van het verrekeningsinstituut een particulier, dan twijfel ik er niet aan, of mijn bestrijders zullen grif toegeven, dat zoodanige aantrekking van gelden een hoogst natuurlijke daad zou

zijn. Vermoedelijk zullen zij het in dat geval ook een gewone zaak vinden, indien deze particulier om zijn cliëntèle uit te breiden, aan rekeninghouders gelegenheid gaf tot kosteloos gireeren. Ik heb althans in geen der 3 bestrijdingen van mijn standpunt een woord van afkeuring aangetroffen over het feit, dat er particuliere banken zijn, die deze faciliteit verleen. Maar nu de Staat het verzekeringsinstituut exploiteert, zijn mijn opponenten van meening, dat al wat er rechtstreeks toe kan bijdragen om het bedrag der belegbare saldi te vergrooten, behoort te worden vermeden en dat er ten volle betaald moet worden voor bewezen diensten.

Terwijl de postcheque- en girodienst aanvankelijk 1½ pct. (en niet zooals de heer Overes aangeeft 2½ pct), daarna gedurende korten tijd 2 pct. en toen weer 1½ pct. rentevergoeding gaf en zich daarmede dus steeds heeft bewogen om en bij het percentage, dat door de banken voor dadelijk opvraagbare deposito's werd gegeven, wordt in die rentevergoeding echter niet alleen een benadeeling van het bankbedrijf, maar — wat veel erger is — ook een onttrekking van gelden aan handel en industrie gezien.

Voor zoover de beschouwingen hierover gebaseerd zijn op het geven van een rentevergoeding van 2½ pct, kan ik ze uiteraard voorbijgaan; evenzeer kan ik dit doen met een groot gedeelte van het betoog van Mr. Hartogh, die weliswaar opzettelijk geen cijfers noemt, maar toch blijkbaar in zijn betoog voor oogen heeft een toename van het bedrag der belegbare saldi bij den postcheque- en girodienst met „honderdtallen millioenen guldens”, ofschoon ik geen andere cijfers heb genoemd dan een vroeger gemiddeld saldo van ± f 1000.— per rekeninghouder en een m.i. gemakkelijk te verkrijgen vermeerdering van de tegenwoordige saldi met f 30.000.000. Ook de sombere afschildering der reusachtige risico's bij het beleggen der deposito's kan ik uit dien hoofde ter zijde laten.

Wat nu de belangen van het bankbedrijf betreft, zou m.i. om de door mij verdedigde rentevergoeding te kunnen wraken door de tegenstanders daarvan aangetoond moeten zijn, dat deposito-gelden door de banken steeds zonder noemenswaard risico en ter versterking van de algemeene welvaart worden aangewend. Ook zonder hieromtrent in bijzonderheden te treden, meen ik dit te mogen betwijfelen.

Wat handel en industrie aangaat, ben ik gaarne bereid om mij gewonnen te geven, indien werkelijk vaststaat, dat deze nadeelige gevolgen zullen onder vinden van een toename der belegbare saldi bij den postcheque- en girodienst als door mij verwacht. Het bewijs voor die stelling heb ik echter in de beschouwingen mijner bestrijders niet kunnen vinden en dit bewijs zal ook wel moeilijk te leveren zijn, wanneer men bedenkt, dat die saldi voor een deel belegd zijn of worden in solide Staats- of gemeenteleeningen en voor het overige door den Staat gebruikt worden als kasgeld, voor welk kasgeld anders een beroep op de geldmarkt gedaan moet worden.

Naar mijne meening nu wordt het laatst genoemde deel zeker niet aan handel en industrie onttrokken, omdat het verstrekt is door den postcheque- en girodienst. Het in fondsen belegde deel zou natuurlijk wel anders gebruikt kunnen worden, maar ik meen te mogen betwijfelen of het gerechtvaardigd is om die reden het eenigszins bevorderen van de toename der belegbare saldi bij den postcheque- en girodienst in het algemeen in strijd te achten met de belangen van handel en industrie. En alleen wanneer door dit binnen zekere grenzen bevorderen van die toename een algemeen belang wordt geschaad, acht ik zulk een handelwijze niet verantwoord.

Principieel ben ik dus noch door Mr. Crena de Iongh, noch door Mrs. Overes en Hartogh overtuigd.

En nu de nadeelen, die overigens aan een matige, op denzelfden voet als vroeger vastgestelde rentevergoeding zouden zijn verbonden!

In de eerste plaats zou ik veel te optimistisch gestemd zijn ten aanzien van de daarvan te verwachten verhooging der bedrijfskosten. Dit is natuurlijk mogelijk, maar niet waarschijnlijk; allereerst niet om de reden, die ik daarvoor in mijn eerste artikel reeds noemde en verder niet omdat men die kosten aanzienlijk kan beperken door de wijze van berekening der rentevergoeding. Zoo vallen bijv. al dadelijk reeds veel berekeningen weg, wanneer men uitsluitend rente vergoedt over volle bedragen van f 100.—, terwijl verdere vereenvoudiging mogelijk is door in plaats van dagrente, maandrente in te voeren. Om den schijn te vermijden, alsof de aantrekking van grootere deposito's is bedoeld om met particuliere instellingen te concurreeren, zou het daarbij wellicht aanbeveling verdienen om boven zeker maximum (in Zwitserland is dit — naar ik meen — gesteld op 100.000 frs.) geen rente te vergoeden.

In de tweede plaats wordt de opbrengst der rentevergoeding door Mr. Crena de Jongh zóó gering geacht, dat zij wel eens in een verliespost zou kunnen ontstaan. Deze opvatting wordt blijkbaar door Mrs. Overes en Hartogh niet gedeeld en ook ik ben het daarmee niet eens en wel omdat de ervaring, opgedaan in de jaren 1918—1923, in tegenovergestelde richting wijst. Dat de postcheque- en girodienst desondanks in die jaren niet floreerde, ben ik met Mr. Overes eens, doch dit was — zooals ieder ingewijde kan weten — een gevolg van de zeer hooge exploitatiekosten, die het toen bestaande gedecentraliseerde stelsel met zich bracht.

Tegenover dit alles ben ik van meening, dat het door den heer Crena de Jongh aanbevolen geneesmiddel van verhooging van het minimum saldo den postcheque- en girodienst niet zal baten, omdat ook op dit punt de ervaring iets heeft geleerd, nl. dat zoodanige verhooging afstootend werkt op de neiging tot aansluiting, ook van personen, van wie als regel een eenigszins loonend saldo mag worden verwacht. Dit middel zal derhalve de instelling als verrekeningsinstituut schaden.

* * *

Vooropstellende, dat de Staat door de instelling van den postcheque- en girodienst het algemeen belang heeft gediend, blijf ik dus van meening, dat toekenning eener matige rentevergoeding — zooals vroeger — niet in strijd is met het algemeen belang, er toe zal bijdragen om het verrekeningsinstituut „self supporting” te maken en derhalve niet mag worden nagelaten. Blijkt dit middel niet afdoende, dan komt uiteraard ook aan de orde de vraag, of van de rekeninghouders geen hoogere vergoeding voor bewezen diensten gevraagd mag worden. Hiermede te beginnen, acht ik echter niet in het belang van den postcheque- en girodienst; er op te vertrouwen, dat men langs dien weg het doel zal kunnen bereiken, acht ik niet verantwoord.

E. P. WESTERVELD.

Den Haag, Mei 1926.

DE REGELING DER INTERGEALLIEERDE SCHULDEN.

II (Slot).

Engeland en zijn debiteuren;
het transfervraagstuk.

Laat ons thans de regelingen beschouwen, die Engeland met zijn debiteuren heeft getroffen. De Dominions en Koloniën betalen alle de rente op hunne schulden, terwijl bovendien Australië, Nieuw-Zeeland en Trinidad die uit een „sinking fund” door middel van jaarlijksche aflossingen terugbetalen. Anders staat het met de Gealliëerden en met de staten aan welke Groot-Brittannië steun- en herstel-credieten heeft verleend. Een regeling is tot dusverre, wat de eerstgenoemden betreft, slechts met Italië en Roemenië getroffen; met Frankrijk zullen, na de gedeeltelijk mislukte onderhandelingen tusschen Churchill en Caillaux, ver-

moedelijk binnenkort weder nieuwe besprekingen plaats vinden. Deze hebben inmiddels tusschen de heeren Churchill en Péret, voorloopig zonder bepaald succes, plaats gehad. Maar dit is ook ongeveer alles. En zelfs wanneer men aanneemt, dat met de kleinere debiteuren een regeling tot stand komt, dan zal nog Engeland er belangrijk minder gunstig aan toe zijn dan de Ver. Staten, omdat voor Engeland de vordering op Rusland niet 2 pCt. bedraagt van het totaal, maar volgens den tegenwoordigen toestand meer dan twee vijfde, nl. 41 pCt. van de som der vorderingen belooft. Een overzicht der vorderingen van Engeland vindt men in de volgende tabel, waaruit tevens blijkt, hoeveel regelingen er nog moeten worden getroffen.

Vorderingen van Groot-Brittannië op zijn Gealliëerden enz.
(31 Maart 1926) in 1000 £.

Dominions en Koloniën.

Australië	£ 86.866	
Nieuw-Zeeland	„ 28.348	
Zuid-Afrika	„ 11.884	
Newfoundland	„ 400	
Trinidad	„ 464	
Jamaica	„ 66	
Fidzji	„ 210	
	£ 128.238	£ 128.238

Gealliëerden enz.

I. Gefundeerd.

Oorlogsschulden van Gealliëerden:

Italië	£ 274.750	
Roemenië	„ 31.250	
	£ 306.000	„ 306.000

Leeningen voor steun en herstel, aflosbaar in termijnen van hoofdsom en rente:

België	£ 9.000	
Belgische Congo	„ 3.600	
Polen	„ 4.770	
Roemenië	„ 2.200	
Estland	„ 248	
Hongarije	„ 87	
Tsjecho-Slowakije	„ 464	
	£ 20.369	„ 20.369

Andere schulden, aflosbaar in termijnen van de hoofdsom of van hoofdsom en rente:

Letland	£ 1.303	
Griekenland	„ 108	
Polen	„ 153	
Tsjecho-Slowakije	„ 827	
Roemenië	„ 36	
Estland	„ 917	
	£ 3.344	„ 3.344
	Totaal	£ 457.951

II. Niet gefundeerd.

Oorlogsschulden van Gealliëerden:

Rusland	£ 794.505	
Frankrijk	„ 647.106	
Joego-Slavië	„ 31.400	
Portugal	„ 23.733	
Griekenland	„ 21.167	
	£ 1.517.911	£ 1.517.911

Leeningen voor steun en herstel:

Oostenrijk*)	£ 11.887	
Joego-Slavië	„ 2.533	
Armenië	„ 118	
	£ 14.538	„ 14.538

Andere schulden:

Armenië	£ 953	
Lithauen	„ 348	
Joego-Slavië	„ 187	
	£ 1.488	„ 1.488
	Totaal	£ 1.533.937

Totaal generaal £ 1.991.888

*) Aflossing uitgesteld tot 1 Januari 1943.

De overeenkomst met Italië is voor dit land, hoe onwaarschijnlijk dit moge klinken na de groote tegemoetkoming, die het van de Ver. Staten ondervond, nog gunstiger dan zelfs deze. Tegenover een schuld van £ 592 miljoen (waarvan een Italiaansche tegenvordering van £ 22 miljoen voor tijdens

den oorlog bij de Bank of England gedeponereerd goud moet worden afgetrokken) werd een aantal jaarlijksche termijnbetalingen bedongen, die tezamen slechts £ 254½ miljoen bedragen, en daar het tijdperk voor de overeenkomst ook in dit geval op 62 jaren is bepaald, bezitten deze een veel geringere contante waarde, nl. op een 4¼ pCt. rentebasis nog geen £ 90 miljoen; d.w.z. Engeland stelt zich bij een oorspronkelijk bedrag van £ 384 miljoen — met inbegrip der rente zooals boven vermeld £ 570 miljoen — tevreden met ongeveer een zesde tot een zevende van zijn tegenwoordige vordering.¹⁾

Met betrekking tot de regeling der Roemeensche schuld aan Groot-Brittannië valt er een bijzonderheid te vermelden. Zooals bekend heeft Engeland tijdens den wereldoorlog de verwoesting der Roemeensche petroleumindustrie bewerkt. Uit dien hoofde maakt de Roemeensche industrie, resp. de Roemeensche Regeering aanspraak op vergoeding der schade door Groot-Brittannië. Het is nu zoo goed als zeker, dat die aanspraak zal worden erkend in den volgenden vorm: De Roemeensche vordering op Engeland ter grootte van £ 10 miljoen zal worden afgetrokken van de Roemeensche schuld aan Groot-Brittannië, terwijl het aan de Roemeensche Regeering wordt overgelaten, zelve de petroleummaatschappijen schadeloos te stellen.

Wat betreft de binnenkort weder te hervatten onderhandelingen met Frankrijk,²⁾ kan men wellicht reeds thans een vermoeden uitspreken omtrent de richting, waarin deze zich zullen bewegen. De Heeren Caillaux en Churchill waren het bij hunne besprekingen in het vorige jaar ten slotte reeds in zoverre eens geworden, dat als norm een betaling van £ 12,5 miljoen op de destijds £ 638 miljoen (£ 452 miljoen als hoofdsom plus £ 186 miljoen achterstallige rente) bedragende schuld zou geschieden. Daarbij was bovendien in het vooruitzicht gesteld, dat Frankrijk voorloopig iets minder, maar ongeveer na 1930 iets meer zou betalen, dan dezen normalen termijn. Dit zeer tegemoetkomende voorstel — immers rente en aflossing tezamen vertegenwoordigden slechts 2 pCt. van het bedrag der schuld — ging echter vergezeld van de voorwaarde, dat Engeland door Frankrijk niet zou worden tenachttergesteld bij de Ver. Staten; bovendien zou men het niet volkomen eens zijn geworden over het tempo, waarin de betalingen geleidelijk zouden stijgen tot die annuïteit van £ 12,5 miljoen. Inmiddels heeft Frankrijk de verplichting op zich genomen, tot het einde van 1926 £ 2 miljoen te betalen en tot 31 Maart 1927 (het einde van het Engelsche begrotingsjaar) nogmaals £ 2 miljoen, zoodat de Heer Churchill in zijn nieuwe budget uit dien hoofde op een ontvangst van tezamen £ 4 miljoen kan rekenen. Men mag aannemen, dat de nieuwe onderhandelingen na de buitengewoon groote tegemoetkoming van Amerikaansche zijde niet meer op nog verder strekkende eischen zullen vastloopen en dat daarmede de tweede groote schrede zal worden gedaan om Groot-Brittannië te verzekeren van een deel der bedragen, die het aan Amerika heeft te voldoen, door betalingen van de zijde zijner Bondgenooten.

In de Balfour-nota verklaarde Engeland zich bereid, van Duitschland en de Bondgenooten samen slechts zooveel, maar ook niet minder te vorderen als vereischt wordt tot dekking der Britsche betalingen aan de Ver. Staten; dit standpunt is het

1) De overeenkomst met Italië kwam tot stand op de volgende basis: Betaling in het afgeloopen begrotingsjaar van £ 2 miljoen, daarna twee jaren £ 4 miljoen, dan 4 jaren telkens £ 4.25 miljoen en vervolgens tot 1987 jaarlijks £ 4.5 miljoen, in 1988 £ 2.25 miljoen. Omgekeerd betaalt Engeland de genoemde £ 22 miljoen door aftrek van £ 250.000 gedurende 4 jaren en bijna £ 400.000 gedurende de volgende jaren terug, zoodat de prestatie van Italië slechts iets meer dan £ 4 miljoen per jaar zal bedragen.

2) Geschreven vóór de onderhandelingen Churchill-Péret.

blijven innemen, hetgeen op zichzelf een belangrijke tegemoetkoming van Engelsche zijde beteekent. De schuld aan de Unie belooft \$ 4600 miljoen (oorspronkelijk \$ 4075 miljoen), de vorderingen op de Bondgenooten bedroegen oorspronkelijk \$ 7561 miljoen; d.w.z. dat Engeland bereid was af te zien van het verschil en de daarop vallende rente. De tegenwoordige en de te wachten regelingen toonen aan, wanneer men de rekening van den Heer Churchill beschouwt, dat de door Engeland inderdaad bewezen tegemoetkoming echter nog verder gaat. Want deze rekening luidt als volgt:

Betalingen van:

Frankrijk.....	£	12,5	miljoen.
Italië.....	„	4,0	„
Kleine debiteuren	„	2,0	„
Duitschland....	„	15,0	„

Totaal £ 33,5 miljoen.

Betalingen van Engeland

aan: Ver. Staten..... „ 38,0 „

Meer te betalen dan te

ontvangen:..... £ 4,5 miljoen.

De ontbrekende £ 4,5 miljoen zal misschien op een goeden dag, aldus gaf de Heer Churchill te kennen, Rusland bereid zijn af te dragen. Hij nam aan, dat de ontvangsten wegens het Dawes-plan slechts drie vierden van de bepaalde normale prestatie ad RM. 2500 (of £ 122½) miljoen zouden bedragen, en houdt dus in het geheel geen rekening met een stijging boven RM. 2500 miljoen. Drie vierden der genoemde som ad £ 122½ miljoen bedragen ongeveer £ 91 miljoen; het aandeel van Engeland daarin, groot 22 pCt. (volgens de overeenkomst van Spa en Parijs) zou juist £ 20 miljoen, en niet slechts £ 15 miljoen, beloopt, en de £ 5 miljoen, die aldus meer dan in het bovenstaande staatje aangegeven kunnen worden ontvangen, zouden derhalve het deficit dekken. Intusschen heeft de Heer Churchill op goede gronden aanleiding gevonden, slechts het netto-aandeel van Engeland, resteerende na bezettingskosten, restituties, kosten van de Commissies, in zijn rekening op te nemen, d.w.z., daar men deze posten tezamen op ongeveer 20 à 25 pCt. van de annuïteit kan taxieren, £ 15 miljoen. Hierbij kan worden opgemerkt, dat het in elk geval belangwekkend is te zien, dat de Britsche Regeering het juist acht, niet te rekenen op de normale ontvangsten uit hoofde van het Dawes-plan, en dat zij evenals de Amerikaansche weigerde, hare ontvangsten krachtens de vorderingen op hare debiteuren afhankelijk te laten maken van de ontvangsten dier debiteuren op grond van het Dawes-plan.

Dit wil niet zeggen, dat er in zekeren graad toch niet een dergelijk verband zou bestaan. De Deutsche betalingen zijn voor het budget van verscheidene staten, in het bijzonder voor Frankrijk, van zeer aanzienlijke beteekenis, van zoo groote beteekenis, dat hun eigen betalingscapaciteit daardoor mede in vrij groote mate wordt bepaald. Hoewel het nu Frankrijk niet is gelukt, de z.g. „clause de sauvegarde”, d.w.z. het uitdrukkelijk ondergeschikt maken der eigen prestaties aan de Deutsche ontvangsten, door te zetten, zoo biedt toch het Amerikaansche beginsel, betalingen slechts te verlangen binnen de grenzen voor de mogelijkheid daarvan, een bepaalde zekerheid voor de debiteuren. Dit beginsel beheerschte den arbeid der Schulden-Commissie; Senator Smoot verkondigde het ter gelegenheid der beraadslagingen omtrent de overeenkomst met Italië; en wij meenen het ook te kunnen hooren uit de rede van den Heer Mellon op 24 Maart j.l. in de Union League Club te Philadelphia.

* *

Het probleem inzake het overmaken der gelden („transfer-problem”) dat de Dawes-overeenkomst in zoo sterke mate beheerschte en ook nog tot velerlei vraagstukken en discussies aanleiding geeft en zal

geven, heeft bij de regeling der schulden van Amerika en Engeland met hunne debiteuren slechts een geringe rol gespeeld, zonder dat het inmiddels geheel onaangeroerd is gebleven. Inderdaad heeft men te doen met zeer aanzienlijke bedragen, welke Europa aan Amerika heeft te betalen. Men kan deze voor het loopende begrootingsjaar van de Ver. Staten ramen op circa \$ 210 miljoen, nl. op \$ 161 miljoen van Groot-Brittannië, \$ 30 miljoen van Frankrijk, \$ 5 miljoen van Italië, meer dan \$ 6 miljoen van Polen, bijna \$ 4 miljoen van België, \$ 3 miljoen van Tsjecho-Slowakije en het overige van de andere staten. \$ 210 miljoen zijn echter meer dan 880 miljoen Goudmark, d.w.z. bijna 90 pCt. der betalingen van Duitschland in het eerste hersteljaar, en belangrijk meer dan de Dawes-leening (RM. 800 miljoen) bedroeg. Denkt men zich eenige jaren verder, dan krijgt men nog aanmerkelijk grootere cijfers, want bijv. in het jaar 1946 bedragen alleen de betalingen van Frankrijk en Engeland te zamen aan de Ver. Staten meer dan \$ 305 miljoen.

Dit punt en de vraagstukken, die zich daaraan vastknoopen (de mogelijkheid tot opbrengen en overmaken; gevolgen voor het betalende en ontvangende land) vormen de oorzaak ervan, dat wij in de overeenkomsten, die voor een zeer groot deel het tegenwoordige ten koste van de toekomst willen ontlasten, niets kunnen zien, dat onder alle omstandigheden als definitief moet gelden. Maar dit is geen verdediging der politiek van „Wie dan leeft, die dan zorgt”, die bij eenige dezer regelingen door de debiteuren schijnt te zijn gevolgd, maar die zich, hetzij korten of langen tijd toegepast, in de financiële geschiedenis der staten nog steeds heeft gewroken. Inmiddels, tot een voorloopige opheldering der situatie, tot het scheppen van een atmosfeer, waarin de tegenwoordige en toekomstige economische en financiële vraagstukken rustiger onder de oogen gezien kunnen worden, dragen deze overeenkomsten evenzeer bij als de Dawes-regeling dat op haar gebied heeft gedaan.

Hoe de, in elk geval daaraan ten nauwste verbonden, definitieve regeling van het Deutsche herstelvraagstuk zal zijn, is thans nog niet met zekerheid te zeggen. Dat een definitieve bepaling van het maximale bedrag voor alle partijen, voor Duitschland zoowel als voor zijn crediteuren, zeer wenschelijk is, behoeft geen betoog. En het is veelbetekenend, dat men voor enkele weken geleden het reeds meermalen en sinds jaren geopperde denkbeeld van omzetting der schulden wegens herstel in een schuld van Duitschland niet aan de overwinnende staten zelf, maar aan particulieren, te New-York zag opduiken. Dit beteekent dan de uitgifte van een geweldige leening, uit het provenu waarvan de vorderingen der schadevergoeding eischende landen zouden worden voldaan. De uitgifte eener leening van zoo buitengewone grootte als deze nieuwe „herstelleening” op één enkel tijdstip te doen geschieden is natuurlijk niet mogelijk, maar misschien wél door een reeks van leeningen. Daarom doet de vroegere Deutsche Staatssecretaris Bergmann, die aan alle Europeesche conferenties en herstel-onderhandelingen, eerst als officieel vertegenwoordiger van Duitschland en later als toeschouwer heeft deelgenomen, in zijn opmerkenwaardig boek „Der Weg der Reparation”¹⁾ het voorstel: „De herstelschuld mag niet grooter zijn dan het totaalbedrag der leeningen, die Duitschland in een bepaald tijdsverloop — ongeveer in 10 jaren — tegen aannemelijke voorwaarden op de kapitaalmarkten der geheele wereld kan plaatsen. Den juisten maatstaf daarvoor zal weder het jaarlijksche bedrag geven, dat naar het oordeel van het belegging zoekende kapitaal Duitschland in het buitenland vermag te betalen.” (pag. 388)

Wanneer echter op deze of dergelijke wijze de

¹⁾ Frankfurter Societäts-Druckerei G.m.b.H., Abteilung Buchverlag, Frankfurt am Main, 1926.

hoogte van Duitschlands totale verplichtingen — en wij zouden hieraan willen toevoegen: bezien in verband met de Deutsche betalingen tot dusverre — definitief zal zijn bepaald, dan zullen ook de debiteuren van Amerika en Engeland kunnen verlangen, dat hunne crediteuren met deze omstandigheid rekening houden. De — in weerwil van alle, tijdens het schrijven van dit artikel weder dreigende wolken aan den economischen hemel van Europa, — hopelijk verder voortschrijdende consolideering der Europeesche verhoudingen maakt het hun mogelijk een goeden wil te toonen, zooals ook voor bovenbedoelde overeenkomsten wordt vereischt. Het gevolg daarvan zou zijn, dat, hoewel ook geen algemeene kwijtschelding — zooals de heer Churchill onlangs weer aanduidde, maar de heer Mellon aanstonds van de hand wees —, maar langdurige lasten voor Europa moeten worden verwacht, men toch, behalve op een „Revision of the Treaty” ook op een „Revision of the Debt Agreements” zou kunnen rekenen.

Dr. WILHELM MAUTNER.

DE NIEUWSTE GEMENGDE ONDERNEMING.

N.V. „Gemengd Trambedrijf 's Gravenhage en Omstreken.”

De gemengde onderneming blijkt toch niet een modeartikel¹⁾ te zijn, dat na korten tijd den smaak van het publiek te hebben bevredigd, weer van het tooneel verdwijnt, om voor iets anders plaats te maken van even geringe duurzaamheid. Integendeel, zij toont zich een economische formatie van blijvenden aard, die aan bepaalde behoeften bij voortdurende kan voldoen. Ondanks scherpe critiek van bepaalde zijde breidt zich het aantal der gemengde ondernemingen gestadig uit.

In het einde van 1925 wees ter vergadering van de afdeling voor technische economie van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs te 's Gravenhage Ir. A. Groothoff in een inleiding over de beteekenis der gemengde onderneming in Nederlandsch-Indië er op, hoe sterk zich de gemengde vorm in een betrekkelijk kort aantal jaren in hoofdzaak na den oorlog, in Insulinde had weten te ontwikkelen.

Na het bekende Gemeenschappelijke Electriciteitsbedrijf Bandoeng en Omstreken (G. E. B. E. O.) van 1919, na de Nederlandsch-Indische Aardolie-Maatschappij (N. I. A. M.) van 1921 en de Gemeenschappelijke Mijnbouwmaatschappij Billiton (G. M. B.) van 1924 is thans in wording de Nederlandsch-Indische Waterkracht Exploitatie Maatschappij (N. I. W. E. M.), die zich ten doel stelt het aanleggen en exploiteeren van waterkracht- en electriciteitswerken, in de eerste plaats het Kali-Konto project voor Soerabaja, Pasoeroan, Malang, Kediri en omstreken.

Speciaal op het gebied der krachtopwekking en electriciteitsdistributie, alsmede op het gebied van den mijnbouw (petroleum, tin etc.) en van het verkeerswezen (spoor- en tramwegen), om van andere minder monopolistisch getinte takken van bedrijf niet te spreken, ligt ook in Indië nog een uitgebreid ontwikkelingsveld.

Hier te lande ontving laatstelijk bij een bespreking op de vergadering van de Nederlandsche Vereeniging voor Gemeentebelangen te Arnhem in 1925, waar Mr. Josephus Jitta een inleiding hield over de gemengde onderneming op het gebied der gemeenten, deze vorm een minder gunstig onthaal. Het adagium „publiek recht is publieke plicht” werd omgezet in de stelling: „de publieke zaak wil publiekrechtelijk behandeld worden.” Vrij algemeen prefereerde men het zuivere overheidsbedrijf. Tezeer werd er naar de meening van velen getracht de fouten, die de overheids-exploitatie aankleue, weg te werken, door privaatrechtelijk te regelen, wat met eenigen goeden wil ook

¹⁾ Aldus Mr. H. P. Marchant in de „Opbouw” 1923/1924 bl. 755 en vlg.: „Een Modeartikel”.

publiekrechtelijk ware te bereiken. Een naamlooze vennootschap, wier doel in wezen is het maken van winst, zou immers nimmer, — Struycken zegt het met zooveel woorden in zijn bekende werkje over „De Gemeenten en haar Gebied” —, aan het doel, behartiging van het publieke belang, voldoen.

Toch zien wij het aantal der naamlooze vennootschappen, voor een belangrijk deel gemengde ondernemingen, ook in Nederland geleidelijk groter worden op het gebied, waar het overheidsbedrijf heerschte. Naast de gemengde ondernemingen, waarin het rijk participeert en waarbij het spoorwegbedrijf vooraanstaat, zijn er de gemeentelijke. Den Haag ging reeds voor met een aantal: de Hagam, Haagsche Gasdistributie-Maatschappij, de N.V. Stedelijk Belang en de Habo. En dezer dagen verscheen het praeadvies van B. en W. aan den Haagschen Gemeenteraad betreffende de oprichting eener gemengde onderneming tot exploitatie en voortzetting van het bedrijf der Haagsche Tramwegmaatschappij onder zekere toevoegingen, met name van de lijnen naar Delft en Leiden via Wassenaar en buslijnen. In Rotterdam wordt een dergelijke regeling overwogen.

Hoe deze verbreiding ondanks de veelal geuite bezwaren te verklaren? Vloeit zij voort uit een groeiend inzicht in de fouten der overheidsbedrijven en der overheidsbemoeiing in het algemeen? Uit de overtuiging, ook neergelegd in het bekende Rapport van de Studiecommissie, ingesteld door het Hoofdbestuur der Maatschappij voor Nijverheid en Handel, dat de ondeskundigheid der vertegenwoordigende lichamen op de gestie der overheidsbedrijven min gunstig moet werken?

Tot op zekere hoogte doen zich deze invloeden ongetwijfeld gelden, maar het valt niet te ontkennen, dat de genoemde bezwaren zich in hoofdzaak richten tegen de fouten der overheidsbemoeiing in hare aanvankelijkheid. Niet negatieve factoren alléén, niet reacties op het overheidsbedrijf zonder meer, drijven naar den gemengden vorm. Er zijn ongetwijfeld ook positieve elementen. Dit blijkt duidelijk uit het praeadvies van B. en W. aan den Haagschen Raad. — De particuliere exploitatievorm, de concessie, wordt door hen evenzeer verworpen wegens de daaraan verbonden moeilijkheden, als de zuiver gemeentelijke.

Beide blijken belangrijke nadeelen met zich te brengen. De particuliere een te éézijdig op winst gericht opzet, verwaarloozing van niet rendabele lijnen of te zware geldelijke verplichtingen voor de overheid, enz.; de gemeentelijke, te groote onkosten voor personeel door het te verwachten streven naar gelijkstelling met gemeentepersoneel, te sterke gebondenheid in exploitatiewijze en keuze van beamtten, etc. Beide ook speciale voordeelen; bijv. de eerste, uitsluiting van risico voor de gemeente en economischer exploitatie, — het wordt uitdrukkelijk in het rapport door B. en W. erkend —; de tweede, een meer directe behartiging der openbare belangen.

Samenkoppeling der voordeelen met wegwerking der nadeelen moet dus het streven zijn. De gemengde onderneming schijnt hiervoor de oplossing te brengen. Een naamlooze vennootschap, waarvan alle aandelen in handen der overheid zijn, gaat nog niet ver genoeg. Daarbij is op den duur, vooral voor een trambedrijf, nog te veel de invloed der min deskundige en door politieke beginselen en richtsnoeren beheerschte overheidslichamen, in casu den Raad, te vreezen.

„Wil men zich, — aldus het rapport van B. en W. —, inderdaad de voordeelen van den particulieren exploitatievorm niet zien ontgaan, dan is het noodig, dat in het op te richten bedrijf particulieren in belangrijke mate deelnemen, zoowel in het kapitaal als in de leiding, m.a.w. dat het een werkelijk gemengd bedrijf wordt. Bij dezen bedrijfsvorm zal het ook eerder mogelijk zijn te komen tot een eenheid bij de exploitatie van het stadsnet en van de buitenlijnen, hetgeen voor het publiek van groote beteekenis zou zijn. —

Het openbaar belang is echter bij een gemengd bedrijf alleen dan veilig, wanneer zoowel wat het kapitaal, als wat de leidende organen betreft, de meerderheid aan de zijde der Gemeente is. Intusschen behooien rechtmatige belangen der minderheid daarbij hun bescherming te vinden in bepalingen van een te sluiten overeenkomst, welke de gestie dier organen aan zekere regelen binden.”

Zijn B. en W. er in geslaagd in hun ontwerpcontract en ontwerpstatuten met andere bijlagen, die zij aan den Raad overleggen, deze grondgedachten te verwezenlijken? Het wil mij voorkomen van wel; een behoorlijke opweging en afbakening der beide belangen is verkregen. Euvelen, als bij vroegere gemengde ondernemingen hier te lande aanwezig, zijn voorkomen; geen te groot overwicht van de overheid, gelijk bijv. bij het gemengde spoorwegbedrijf en evenmin een positie van machtelozen geldschietter, gelijk bij de N.V. Koninklijke Hoogovens en Staalfabrieken of de N.V. Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie.

Tal van bepalingen toonen dit aan. Zoowel in de Vergadering van Aandeelhouders, als in den Raad van Beheer heeft de Gemeente de meerderheid; in de Vergadering brengt zij drie van de vijf stemmen uit, tegen de H. T. M. twee, en in den Raad vijf van de acht. Van het aandelenkapitaal ad f 300.000,—, verdeeld in zes aandelen, krijgt de Gemeente er vier en de H. T. M. twee. Tegenover dezen beslissenden invloed op het beheer van het bedrijf worden echter aan de minderheid (H. T. M.) garanties gegeven, met name en in hoofdzaak in de bepalingen betreffende tarieven en den aanleg van nieuwe lijnen. Bepalingen, die doen denken aan de door Passow in zijn bekende werk weergegeven statuten der vooroorlogsche Duitse gemengde tramwegondernemingen, en die wij hier niet uitvoerig kunnen bespreken, evenmin als de regelingen nopens inbreng, verkeersmonopolie, ontbinding, arbitrage bij geschillen, winstdeeling, etc., hoe belangrijk die op zich zelf ook mogen zijn. Alleen zij opgemerkt, dat het personeel wordt benoemd door den Raad van Beheer, die ook de arbeidsvoorwaarden vaststelt, welke echter nimmer ongunstiger mogen zijn dan het gemiddelde voor Spoorwegpersoneel in standplaatsen van overeenkomstige grootte. (Geen gelijkstelling derhalve met gemeentepersoneel). Een personeelraad, die vergadert onder voorzitterschap der directie, zal advies geven aan den Raad van Beheer over alle arbeids- en personeelsaangelegenheden, terwijl ten slotte de mogelijkheid is opengelaten om op voordracht van het personeel leden in den Raad van Beheer te benoemen, waartoe echter momenteel B. en W. in meerderheid den tijd nog niet rijp achten.

Aldus gedacht en opgezet is de gemengde onderneming niet meer te begrijpen als louter reactie op het overheidsbedrijf. Integendeel, het is een hoogere vorm van exploitatie, één van getemperde gemeenschapsbemoeiing met erkenning van de individueele en particuliere waarde in het economisch leven. — Het is dan ook onjuist om de eerste vormers van het overheidsbedrijf te verwijten, dat het zoo star en oneconomisch blijkt te zijn. Onder bepaalde omstandigheden en als primaire vorm van overheidsbemoeiing bij de exploitatie van monopolistische bedrijven is het volkomen te aanvaarden. Maar bij de verdere ontwikkeling der maatschappelijke verhoudingen en den invloed daarvan op het economisch leven is het in waarde aanzienlijk gedaald en zijn andere nieuwe en beter in het kader van dezen tijd passende vormen gegroeid, waaronder de gemengde onderneming een belangrijke plaats inneemt.

Van uit dit gezichtspunt is vanzelf ook moeilijk houdbaar, hetgeen bijv. Mr. H. P. Marchant stelt in het Aprilnummer van „De Opbouw” naar aanleiding van het bekende rapport over „Doelmatige Overheidsbemoeiing,” en speciaal van een daarin voorkomende verwijzing naar den gemengden ondernemingsvorm, als oplossing. Nog steeds van den particulieren

exploitant afkeerig, wil hij het samengaan van de overheid daarmede alleen in den vorm van een huwelijk uit berekening in den meest krassen zin, immers schrijvende op bl. 993: „Er kunnen zich omstandigheden voordoen, die dwingen om dezen vorm te aanvaarden, waar de bruid uit het private leven een inbreng komt aandragen, die voor den opzet van het bedrijf onmisbaar is. Maar gevaarlijk blijft de bruid wegens haar lange vingers en indien de verzorger van den publieken dienst het als celibatair kan stellen, blijve hij ongehuwd.”

Op deze basis zoude er van een juiste samenwerking tusschen overheid en particulieren niet veel terecht komen. Aldus en onder zoo vriendelijke bewoordingen ten huwelijk genood, zal immers de ondernemer of terstond weigeren, of zoodanig geharnast en met achterdocht geladen toetreden tot deze echtvereeniging, dat van eenheid in de bedrijfsleiding geen sprake kan zijn. — Een omgekeerde methode dient gevolgd, een ander inzicht te overheerschen. Niet als tegenstanders moeten gemeenschap en particulier tegenover elkander staan, maar als deelgenooten in één bedrijf, aan welks opbouw en bloei beiden gelijkelyk hebben te werken.

Mr. Dr. J. M. DE MOOR.

Rectificatie. — In het artikel van Mr. H. R. van Maasdijk „De aflossingsvoorwaarden voor de pandbrieven onzer hypotheekbanken” wordt in de tabel op p. 432 van het No. van 12 Mei ll. als pandbrievencirculatie der Algemeene Hypotheekbank te Amsterdam opgegeven: f 12.249.600. Dit moet zijn f 21.249.600.

In het artikel „Nieuw Zeerecht en Haagsche Conditien” in het No. van 26 Mei ll. leze men op blz. 476, 1ste kol. 16e regel v.o. „dan” i.p.v. „daar” en in den 3en regel v.o. achter *volstaan* „werd verworpen”.

AANTEKENINGEN.

Gewone en buitengewone uitgaven.

In de zitting der Eerste Kamer van 20 Mei ll. heeft de heer Wibaut o.m. gesproken over het standpunt, door de Regeering t. a. v. de financiering van buitengewone uitgaven ingenomen. De heer W. bleek hierbij op hetzelfde standpunt te staan als Mr. van Gijn in zijn artikelen in de nos. van 23 en 30 Dec. 1925 van dit weekblad.

Na te hebben gesteld, dat alle middelen, die in de naaste en verdere toekomst de productie kunnen vergroten, moeten worden aangewend en wel in zoo snel mogelijk tempo, ging de heer W. in verband met deze kwestie van het tempo over tot bestrijding van de opvatting, door den vorigen Minister van Financiën neergelegd in de M. v. A. op het (ingetrokken) ontwerp-Weeldebekostiging. De Minister schreef daar o.m.:

„Wanneer de Staat, die jaarlijks voor het maken van dergelijke werken, (waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. — Red.) uitgaven heeft te doen, die uitgaven uit leeningsgeld bekostigt, zal hij wel met eenigen tijd zijn budget ontlasten, doch zal na betrekkelijk weinig jaren ervaren, dat aan rente en aflossing van die leeningen meer moet worden betaald, dan wanneer de werken ten laste van de gewone begroting waren gebracht”.

N. a. hiervan zeide de heer Wibaut: ¹⁾

„Deze theorie zegt dus, dat alle werken van langdurige nuttigheid, waterstaatswerken, wegenwerken, werken van allerlei soort, die op de productiviteit van den menschelijken arbeid in dit land in de naaste of iets verder afluigende toekomst van gunstigen invloed kunnen zijn, betaald moeten worden uit de belastingen. Er komen wellicht ook wel eens inkomsten uit de Staatsmijnen en andere Staatsbedrijven — en ik wensch op dit punt de Regeering in de toekomst het beste, — maar in het groot gezien geldt dit: of men moet die werken bekostigen uit de belastingen of uit leeningen op langen termijn en dan zullen natuurlijk de rente en aflossing van die leeningen ten laste van de gewone uitgaven worden gebracht. Het spreekt dan natuurlijk ook vanzelf, dat men bij het bepalen van den aflossingstermijn

¹⁾ Handelingen Eerste Kamer p. 241 v.

van die leeningen zeer zorgvuldig rekening houdt met den duur van nuttigheid van die werken en dan daarbij aan den veiligen kant blijft, zoodat men krijgt een financieel beleid, waarbij het Staatsvermogen door uitvoeren en financieren van die werken op den duur niet achteruit, maar vooruitgaat, omdat in die leeningpolitiek op den duur zit een — zij het dan ook matige — kapitaalvorming. Wyl immers niet alle, maar toch een deel van die werken hun productiviteit zullen hebben behouden en voortzetten ook wanneer de leening, die daarvoor is uitgegeven, is afgelost. Wanneer men het zoo doet, zal niet alleen het vermogen niet achteruitgaan, maar zal de waarborg, dien de beleggers in die leening hebben, vooruitgaan.

Deze voorzichtige financiering wordt hier afgewezen. In theorie zou dat wel goed zijn, maar in de practijk kan het niet, omdat op den duur de kapitaallasten zouden komen te staan tegenover de productiviteit, en daardoor zou, wat aan verbetering van de productiviteit zou worden gewonnen, opgeheven worden door de kapitaallasten. Dan zou de productiviteit verdwijnen en daardoor het productieve karakter van die werken.

De Regeering is toch van haar eigen theorie een weinig geschrokken; op de volgende bladzijde staat van deze theorie een kleine correctie; daar lezen wij:

De Staat zal binnen zekere grenzen de productiviteit van het Nederlandsche volk zoo krachtig mogelijk moeten bevorderen. Hij doet dit b.v. door den aanleg van verkeerswegen te land en te water, door drooglegging van de Zuiderzee en vele andere werken meer. Dat voor deze werken niet mag worden geleend, is hierboven uiteengezet, doch het is duidelijk, dat, indien de Staat eenzijdig door heffing van successiebelasting een deel van het nationaal vermogen tot zich trekt, deze kapitaalheffingen de aangewezen middelen vormen om daaruit werken als het bovengenoemde te bekostigen. Aldus wordt de opbrengst van deze kapitaalheffingen in nieuw productief kapitaal omgezet.”

Mijnheer de Voorzitter! Hier krijgen wij dus een kleine correctie. Er wordt verband gelegd met de successiebelasting, die ongetwijfeld voor een deel heffing uit vermogen of uit kapitaal is, en men zegt: als ge die er voor gebruikt, dan gaat het wel. Ik meen (afgezien van die aanvaardbare aanwending van successiebelasting) dat, waar men de financiering van die productieve werken zóó ziet, men daardoor het tempo, waarin zij tot stand zullen komen, zeer verlangsamt en dit tempo niet alleen laat bepalen door de economische behoeften waarin men in een gegeven oogenblik leeft, maar door de vraag of de belastingen nog kunnen worden verhoogd, om die werken te betalen.”

Nu heeft de huidige Minister van Financiën den heer van den Tempel onlangs op zijn vraag naar de financiering van productieve werken medegedeeld, dat in het algemeen bezwaar bestaat tegen toeneming van den schuldenlast en men bij de bestrijding van de kosten dezer werken uit leeninggelden derhalve zeer voorzichtig moet wezen. Bij dezelfde gelegenheid gaf de Minister als zijn meening, dat de Regeering intusschen overigens zou willen vasthouden aan het standpunt, dat alleen als buitengewoon mogen worden beschouwd die uitgaven, waarvan dadelijk ingaande baten worden verkregen.

Hierover merkte de heer Wibaut o.m. het volgende op:

„In hoe weinig gevallen staat dat vast, Mijnheer de Voorzitter! De Minister van Financiën noemde een voorbeeld: de indijking van Vollenhove. Ik geloof het graag, maar weet er overigens niets van. Zoo zullen er hier en daar nog wel enkele objecten te vinden zijn. Maar wanneer men maakt groote waterstaatswerken, dan neem ik aan, dat alleen moet vaststaan de algemeene productiviteit, d.w.z., dat met die werken het economisch leven van de natie wordt gediend, dat de grondslag van productieven arbeid wordt verbreed of verdiept. Maar de rentabiliteit in den zin, dat dadelijk ingaande baten worden verkregen, Mijnheer de Voorzitter, staat bijna nooit vast bij werken van deze soort, behoeft ook niet vast te staan.

Zelfs, wanneer men havenwerken zou gaan aanleggen, verondersteld, dat het Rijk dat zou doen, die voor het economisch leven onontbeerlijk kunnen zijn, dan staat wel de productiviteit vast, maar niet de rentabiliteit. Integendeel, dan staat veelal wel vast, dat van de rentabiliteit in de eerstvolgende jaren na de voltooiing geen sprake zal zijn.

Wat moeten dan naar mijn meening de grondslagen zijn voor een splitsing tusschen buitengewone en gewone uitgaven? Ik meen, dat men het zoo kan zeggen, dat uit bui-

tengewone middelen mogen worden betaald de kosten van werken, welke maatschappelijke nuttigheid zich uitstrekt over een lange reeks van jaren, werken, welke maatschappelijke productiviteit in algemeenen zin zich uitstrekt over een lange reeks van jaren. Wanneer daarbij vaststaat een behoorlijke termijn van aflossing van die leeningen, die zoo voorzichtig wordt gesteld aan den kleinen kant, dat de productiviteit en de maatschappelijke nuttigheid van die werken langer zullen duren, soms een geslacht, soms twee of meer geslachten langer dan de duur van de kapitaalslasten voor de komende geslachten, dan is het niet alleen geoorloofd, maar is het goed financieel beleid, om die werken niet te willen betalen uit belasting, maar ze te betalen uit leeningen op langen termijn, waarvan natuurlijk de rente en aflossing op rekening moeten komen van den gewonen dienst.

Zoo wordt sedert jaar en dag, voor zooveel ik weet zonder éenig protest en zonder dat in Staatsstukken al te dikwijls een theorie daartegenover werd gesteld, ook het financieel beleid van de groote gemeenten gevoerd. Ik ben het weinig tegengekomen, dat de voorgeden over de gemeenten; de door ons allen geëerbiedigde colleges van Gedeputeerde Staten, daartegen zijn opgekomen. Ik geloof ook niet, dat het zou kunnen. Zeker, men kan een andere redeneering volgen en zeggen: wanneer gij ieder jaar een zeker aantal werken uitvoert, zullen op den duur de kapitaalslasten van die leeningen even groot worden als wanneer gij het totaal van die werken elk jaar uit de belasting zoudt moeten betalen. Immers, dat is het alternatief. Als men nu zeide: wij willen ook voor de meest productieve werken de rentelasten niet verzwaren, wij willen die uitvoeren van belastinggelden, dan worden op den duur onze kapitaalslasten zooveel minder, dat wij het met dezelfde heffing evengoed konden doorvoeren, dan lijkt dat oppervlakkig heel mooi, maar van nabij gezien zou er niet veel van terecht komen.

Nu heb ik eens uitgerekend, wanneer wij in Amsterdam in een aantal jaren de buitengewone werken, die dus voldoen aan het door mij omschreven criterium, uit de belasting hadden willen betalen, dan zou dat in 1919, toen de belasting nog veel hooger was, beteekend hebben een verhoging der inkomstenbelasting met 80 pCt., in 1920 met 61 pCt., in 1921 met 78 pCt., in 1922 met 87 pCt., in 1923 met 92 pCt. en in 1924 met 78 pCt.

Nu kan men zeggen: als men maar volhoudt en geen leeningen meer sluit, dan wordt op den duur rente en aflossing zooveel minder, dat dit overeen uitkomt, maar ik ben bang, dat, terwijl men volhoudt, de patiënt onder de kuur bezwijkt. Dit geldt m.i. niet alleen voor gemeenten, maar ook in zekere mate voor het Rijk.

In het antwoord van den Minister van Financiën aan de sprekers in de Tweede Kamer heeft de Minister er op gewezen, dat hij aan de elasticiteit van het bedrag der belastingen, dat geheven kan worden, nu eigenlijk wel het eind ziet. Hij is aan belastingverlaging nog niet toe, maar aan verschuiving. Ik meen, dat, wanneer men nu de buitengewone werken wil financieren uit de belastingen en dan toch de vereischte werken in snel tempo wil uitvoeren, men dan gedurende een reeks van jaren zulk een ondraaglijken last zal krijgen, dat die wijze van werken eenvoudig niet door te voeren is.

Zoo staat het geval, Mijnheer de Voorzitter! Ik meen daarom, dat als grondslag voor de financiering van werken, zooals door mij omschreven, wanneer men wil, dat die werken zullen tot stand komen in een tempo, dat door den tijd, waarin wij leven, wordt vereischt, in zulk een snel tempo als de technische uitvoering begeerlijk maakt en dus verbetering van den economischen toestand geeft zoo spoedig als het kan, wij dan ook, wat de regeling van dit onderdeel door het Rijk betreft, zullen moeten komen tot het criterium, dat ik heb aangegeven. Wanneer men dat niet doet, zal men staan voor het alternatief, zooals ook in de Regeeringsstukken gezegd wordt, zeer voorzichtig, neen, Mijnheer de Voorzitter, zeer onvoorzichtig langzaam te zijn in het bepalen van het tempo van uitvoering der buitengewone werken, die voor het scheppen van de mogelijkheid van blijvende economische verbetering der productiviteit noodig zijn, of men zal komen tot een belastingverhoging, waarvan ieder begrijpt, dat die gedurende een zeker aantal jaren niet te handhaven is."

Vereeniging voor Actieve Handelspolitiek.

Op de ook in dit blad (blz. 399 van 28 April l.l.) afgedrukte circulaire der Vereeniging voor Actieve Handelspolitiek reageert de Vereeniging voor Vrijhandel in No. 5 harer brochures. Het betoog draagt tot titel: „Een oude bekende in een nieuw kleed”,

draagt als motto: „L'hypocrisie est un hommage, que l'erreux rend à la vérité”.

en luidt als volgt:

Het is een bewijs voor de moreele kracht van de leer van den vrijhandel en voor de waarde, welke een langdurige ervaring in Nederland aan die leer heeft toegekend, dat, wie in ons land pleit voor protectie, dat niet onomwonden uitspreekt.

De Regeeringen, die krachtens de beloften, welke zij bij de verkiezingen hadden gedaan, ontwerpen tot herziening van de Tariefwet in protectionistischen zin hebben ingediend, hebben altijd den nood van de schatkist op den voorgrond geplaatst en slechts terloops melding gemaakt van „bescherming van den nationalen arbeid” of van steun aan de nationale industrie. En het is niet waarschijnlijk, dat Minister Colijn er in geslaagd zou zijn, zijn Tariefwet binnen zes maanden in het Staatsblad te brengen, indien de toestand van 's lands financiën er niet toe geleid had, om wat minder scrupuleus dan gewoonlijk te zijn met de middelen ter versterking van onze schatkist en indien aanstonds bekend ware geweest, dat elke technische herziening, welke zou gaan in de richting van den vrijhandel op grond van artikel 43 weder ongedaan gemaakt zou worden.

De onlangs gepubliceerde circulaire van de nieuwe „Vereeniging voor Actieve handelspolitiek”¹⁾ blijft aan deze traditie getrouw. Hoewel het stuk door een aantal bekende protectionisten is ondertekend, dragen de ondertekenaars er roem op, dat zij, hoewel „pleitend voor retorsiemaatregelen, niet voeren een protectionistische politiek”. Bestaat er dan reden, veroorloven wij ons te vragen, zich voor het voeren van zulk een politiek te schamen?

Eenigermate zijn deze heeren, die er zich op verheffen, dat zij een protectionistische politiek niet voeren, gecompromitteerd, doordat hun streven aanstonds door „De R.K. Werkgever” — het blad, dat met de „Rotterdammer” samen bij alle gelegenheden voor protectie heeft geijverd — met warme instemming is begroet. Evenals wij, heeft ook „De R.K. Werkgever” bespeurd: „dat de inhoud dezer circulaire geheel parallel loopt met het standpunt door de A. R. K. W. V. ingenomen”.

Dat voor die vreugde aanleiding bestaat, kan gemakkelijker uit de circulaire worden aangetoond.

De protectionistische geest behoeft niet te blijken uit het feit, dat de circulaire pleit voor retorsiemaatregelen. Terecht wordt er de aandacht op gevestigd, dat ook onverdachte vrijhandelaren de mogelijkheid hebben opengelaten, dat somtijds door middel van retorsiemaatregelen een nuttig effect zou kunnen worden bereikt. Dat bewijst echter allerminst, dat ieder, die voor retorsiemaatregelen ijvert, een goed vrijhandelaar zou zijn. Omdat een goed ruiter wel eens van het paard valt, is ieder die van het paard valt, nog geen goed ruiter.

De protectionistische geest komt echter op omzichtige, maar toch onmiskenbare wijze in een ander gedeelte van de circulaire voor den dag.

In den aanvang wordt geconstateerd, dat er een soort van protectionistische wedren der ons omringende staten bestaat. Blijkbaar wordt dat ook door de ondertekenaars der circulaire afgekeurd. Desniettemin dringen zij er op aan, dat wij dat slechte voorbeeld zullen volgen en wel — en dat is voor ons betoog het voornaamste — niet bij wijze van retorsiemaatregel, doch, omdat „aan onze producten „niet langer de bestaansvoorwaarden (mogen) blijven onthouden, die elke buitenlandsche wetgever aan zijn nationale voortbrenging schonk”. Derhalve moet: „ruimte worden gemaakt voor de uitvaardiging van maatregelen „in den geest van het Schoenenwetje, wanneer abnormale „toevoer het Nederlandsche bedrijfsleven bedreigt”.

De Schoenenwetjes zijn nimmer bedoeld geweest als retorsiemaatregelen tegen het buitenland. De Regeering heeft zich integendeel zelfs beijverd te verzekeren, dat het buitenland op het schoeneninvoer verbod van Nederland niet heeft gereageerd.

De maatregelen, welke de circulaire naast retorsiemaatregelen aanbeveelt, dragen een zuiver protectionistisch karakter. Door de mededeeling der ondertekenaars, dat zij „pleitend voor retorsiemaatregelen niet een protectionistische politiek voeren”, welke op zichzelf beschouwd niet onjuist behoeft te zijn, wordt desniettemin de indruk gewekt, of de nieuwe vereeniging zulk een politiek ook niet beoogt. Zij moge dat, om goede redenen, niet in haar vaandel hebben geschreven, dat haar dit doel desniettemin voor oogen stond, blijkt uit het bovenstaande duidelijk.

Het is het oude protectionisme, zij het ook in een nieuw kleed.

¹⁾ Ec. Stat. Ber. van 28 April 1926, blz. 399.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Ned.-Indië.

De maandstatistiek 1926 No. 2 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Uitvoer. Het algemeene indexcijfer vertoont gedurende de eerste vijf maanden van 1925 een geleidelijke en regelmatige daling, die een aanvang nam in December 1924 met een prijsdaling van *tapioka*. Het laagste punt ligt in Mei met een sterke prijsdaling van *sukker*. Daarna stijgt het cijfer met schommelingen, voornamelijk door den invloed van *rubber*, *peper* en *katjang idjoe*, tot in December het hoogste punt van het jaar wordt bereikt. Januari en Februari 1926 vertoonen een sterke en voortgaande reactie, vooral in de rubberprijzen.

In September zijn o.a. *sukker*, *mais* en *katjangolie* in prijs gedaald, terwijl met name *peper* en *katjang idjoe* zijn gestegen; het eindcijfer geeft een daling van twee punten. De laatste drie maanden van het vorige jaar vertoonen een ander beeld. In October wordt een prijsstijging van *rubber*, *peper*, *kapok* en *tin* slechts ten deele te niet gedaan door een daling van *eerstehands suiker* en van *koffie*; in November en December herstelt de *sukker* zich eenigszins, de *rubber* bereikt een nieuw hoogte-record, *peper* en *kapok* blijven stijgen, en ondanks een scherpe prijsdaling van *kapokpitten* en van *djarakpitten* bereikt het algemeene indexcijfer in December het hooge peil van 152.

Het gemiddelde van 1925 ligt intusschen, voornamelijk door de prijsdaling van *sukker* en van *tapioka*, tien punten beneden het jaar tevoren. Ook enkele kleinere artikelen (*citronella-olie*, *katjang-olie* en *djarakpitten*) waren goedkooper dan het jaar tevoren, en de prijsstijgingen van *rubber* en *peper* was tegen dit alles niet opgewassen.

De *rubber* is tusschen Jan./Febr. en Juli 1925 met ruim 24% in prijs gestegen. Augustus en September vertoonen een vrij sterke reactie, terwijl de prijs in October weer even hoog is als in Juli en November en December zelfs aanzienlijk hooger. De maand November schijnt voorloopig het toppunt te zijn; sindsdien trad een aanzienlijke prijsdaling in, die in Februari j.l. zelfs een prijsval werd.

Het indexcijfer voor *witte peper* bedroeg in 1923 gemiddeld 70, in Januari/Augustus 1924 gemiddeld 87, in September 1924 95, in Juni 1925 117, in December j.l. 199 en in Januari j.l. 217. In Februari was de prijs iets lager. De prijs van dit artikel is in ruim een jaar tijd meer dan verdubbeld.

De *theeprijzen* bewegen zich op een hoog peil en zijn, na een aanvankelijke daling in het begin van 1925, de laatste vijf maanden (Oct./Febr.) weer eenigszins gestegen. Intusschen geldt het hier grootendeels nominale noteeringen.

Invoer. Ook de reeks der invoerartikelen zal weldra herzien worden; de hier gegeven cijfers zijn dus voorloopig. Thans zijn slechts enkele artikelen van de groep „Diversen” verplaatst naar de groep „Chemicaliën”.

Gedurende de eerste drie maanden van 1925 bleven de prijzen der invoerartikelen vrijwel onveranderd op hetzelfde peil als het gemiddelde van 1924. In April en Mei trad een lichte daling op, die in Juli het laagste punt bereikte. De maand Augustus vertoont een prijsstijging van *rijst* en *whisky* en overigens vrij sterke schommelingen, met als uitkomst een stijging van één punt. In September is de *rijst* wederom gestegen, doch het *meel* blijkt iets in prijs gedaald; de overige prijsveranderingen zijn onbeduidend. In October en November zijn onder de levensmiddelen de *australische boter* en de *rijst*, onder de metalen het *lood*, onder de diverse de *gele hars* in prijs gestegen; enkele *textiele goederen* daarentegen zijn in prijs gedaald. In December staan *textiele goederen* wederom iets lager, en in Januari j.l. is het *lood* vrij aanzienlijk gedaald. De cijfers voor Februari zijn slechts voorloopig, daar de prijsopgaven der meeste artikelen niet tijdig ontvangen zijn en daardoor veelal dezelfde prijzen als voor Januari moesten worden ingevuld.

Kleinhandelsprijzen. In de serie indexcijfers voor artikelen van in- en uitheemschen oorsprong bevonden zich een paar fouten, die thans gecorrigeerd zijn. Tegelijk werd de geheele serie herzien en uitgebreid.

De serie is nu zoo samengesteld, dat de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn.

Wat de algemeene indexcijfers betreft vertoonen de kleinhandelsprijzen der *uitheemsche* artikelen over het geheel genomen een beeld van stilstand: sinds lang schommelen zij om 151. Het algemeene indexcijfer der *inheemsche* artikelen evenwel is in 1925 gemiddeld 14 punten lager dan in 1924.

Tengevolge van Chineesch Nieuwjaar waren de eieren in

Indexcijfers van 51 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.						Uitvoerartik.	Tot. groot-hand.
	Textiel-goederen ¹⁾	Levensmiddelen ²⁾	Metalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾	Totaal	Met huiden	Met huiden
1913.	100	100	100	100	100	100	100	100
1922.	211	176	181	158	172	186	129	170
1923.	208	174	186	169	174	187	149	176
1924.	208	173	182	168	189	185	155	176
1925.	204	166	176	171	196	184	145	172
Februari 1925.	208	168	181	157	196	185	147	—
Maart „	209	166	180	157	198	185	144	—
April „	207	163	173	157	199	184	141	—
Mei „	207	162	175	153	199	183	140	170
Juni „	206	162	175	152	199	183	142	—
Juli „	202	162	175	152	201	182	146	—
Augustus „	202	166	170	154	207	183	145	—
September „	202	168	173	148	207	183	143	—
October „	201	169	173	151	209	184	146	—
November „	199	170	174	147	211	184	152	174
December „	196	170	174	177 ⁶⁾	193 ⁶⁾	183	152	173
Januari 1926.	196	170	168	177	193	182	149	172
Februari „	196	169	168	177	193	182	144 ⁶⁾	170

¹⁾ 18 art. ²⁾ 12 art. ³⁾ 10 art. ⁴⁾ 11 art. ⁵⁾ 6 art.

⁶⁾ Vanaf December 1925 cijfers berekend, volgens nieuwe indeeling der artikelen.

de eerste helft van Februari j.l. buitengemeen duur, en het indexcijfer der inheemsche artikelen staat dan ook drie punten boven dat van Januari. In Maart zijn de prijzen vooral der *uitheemsche* artikelen weer lager.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	Inheemsch ¹⁾	Uitheemsch ¹⁾	Totaal
1913/14	100	100	100
1923	194	173	183
1924	183	158	171
1925	169	152	160
Maart 1925	175	160	168
April „	177	161	169
Mei „	176	161	169
Juni „	173	162	168
Juli „	174	161	168
Augustus „	176	162	169
September „	178	161	170
October „	177	162	169
November „	177	161	169
December „	176	161	169
Januari 1926	167 ²⁾	151 ²⁾	159 ²⁾
Februari „	170	152	161
Maart „	169	149	158

¹⁾ 20 artikelen. ²⁾ Vanaf Januari 1926 cijfers berekend, volgens nieuwe indeeling der artikelen.

Passerprijzen. De serie passerprijzen is met twee artikelen uitgebreid: *gedroogde visch* en *jawaansche suiker*.

Over de eerste tien maanden van 1925 zijn de prijzen gemiddeld over vrijwel de geheele linie gelijk aan of een tikje lager dan die van 1924. In November evenwel doet de invloed van de lange droogte en van den slechten paddoogst in Midden- en Oost-Java zich reeds duidelijk gevoelen. Weliswaar is de *beras* nog altijd goedkooper dan het jaar tevoren, doch *padi*, *mais*, *cassave* (en vooral *gaplek*), *bata-*
taten, *grondnoten* en *kedele* zijn reeds min of meer sterk in prijs gestegen of althans duurder dan in November 1924. Met uitzondering van *beras* en artikelen als *vleesch* en *jawaansche suiker* zijn de gemiddelde prijzen van 1925 dan ook iets hooger dan die van 1924, terwijl Januari j.l. een aanzienlijke prijsstijging vertoont. In Februari evenwel zijn de prijzen weer iets gedaald.

ONTVANGEN:

Termijnhandel in Valuta door G. W. M. Huysmans. Dissertatie Rotterdam; 1926.

De algemeene banken in Ned.-Indië door Djie Ting Ham. Dissertatie Rotterdam; 1926.

Kosten van levensonderhoud der Inlandsche bevolking op Java en Madoera 1920—1924. No. 31 der

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden. Weltevreden, Jan. 1926; Landsdrukkerij.

Arbeidsaanwending in den natten rijstbouw op Java door M. B. Smits, Assistent bij de Afdeling Landbouw. No. 1 der Korte Mededeelingen van de Afd. Landbouw. Buitenzorg, 1926; Archipel-Drukkerij.

Documentaire credieten door Dr. H. van Beeck Volghoven, met een voorwoord van Mr. J. Westerman Holstijn. Amsterdam, 1926; Drukkerij en Uitgeverij J. H. de Bussy.

Hoe beleg ik mijn geld? door J. Grooten. Rotterdam, 1926; Nijgh en van Ditmar's Uitgevers-Mij.

Over kapokvervalsching met katoen. No. 19 der Berichten van de Afdeling Handelsmuseum van de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut. Overdruk uit „De Indische Mercur” van 25 December 1925.

Russia's Remedy by H. Dunlop. 's-Gravenhage, 1926; Martinus Nijhoff.

Verslag van het onderzoek, ingesteld door de commissie, belast met de beantwoording van de vraag, of in de diensten van het Rijksbureau voor de ontwatering zonder groote bezwaren op andere wijze zoude kunnen worden voorzien. 's-Gravenhage, 1926; Alg. Landsdrukkerij.

Kantteekeningen op het Verdrag met België door Mr. E. Fokker. Uitgave v. h. Nat. Com. van Actie tot wijziging van het Verdrag met België. 's-Gravenhage, 1926; Mart. Nijhoff.

Banking Policy and the Price Level. An essay in the theory of the trade cycle by D. H. Robertson, M.A., fellow of Trinity College, Cambridge; Lecturer in economics in the University of Cambridge. London, 1926; P. S. King & Son, Ltd.

Profits by William Trufant Foster and Waddill Catchings. Boston and New York, 1925; Houghton Mifflin Company.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

The Economist. — 's-Gravenhage, 15 April 1926.

Ir. E. P. Wellenstein, Het rapport Meyer Ranneft, Huender nopens den belastingdruk op de inheemsche bevolking van Java en Madoera; *E. P. Weber,* Radicale bezuiniging.

The Journal of Political Economy. Chicago, Ill, April 1926.

Wiesner and Ficek, Education for business in Czechoslovakia; *J. v. Sickle,* The fallacy of a capital levy; *G. W. Terborgh,* The purchasing-power parity theory; *J. L. Laughlin,* The industrial outlook; *R. C. McCrea,* Economics in a business curriculum; *H. Feis,* The Queensland basic wage.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, April 1926.

Dr. B. Harms, Der Begriff der Weltwirtschaft. I; *Dr. A. Amonn,* Emil Lederer's „Grundzüge der ökonomischen Theorie”. Kritische Bemerkungen zur Arbeitswerttheorie und Grenznutzen-theorie; *Dr. W. Vogel,* Wirtschaft und Geopolitik; *Dr. A. Fraenkel,* Die Bedeutung der überseeischen Märkte für Europa; *Prof. Dr. E. Hantos,* Der Europäische Zollverein.

Journal de la Société de Statistique de Paris. — Parijs, April 1926.

W. Methorst, Méthodes à suivre pour la préparation des statistiques des stocks; *Yves-Guyot,* Prévisions relatives aux paiements en nature des réparations et des dettes interalliées; *E. Michel,* La situation financière et l'achèvement de la reconstitution des régions dévastées au 31 décembre 1925; *Dugé de Bernonville,* Chronique des questions ouvrières et des assurances sur la vie.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 April 1926.

Prof. Dr. H. Blink, Het Rijnsch-Westfaalsche industriegebied naar zijn opkomst en beteekenis; *Dr. S. Gargas,* De Poolse immigratie in Frankrijk; *Dr. S. van Valkenburg,* De kritiek op het Jaarverslag van den Topografischen Dienst 1924.

Revue Générale de Droit International Public. — Parijs, Juli—Oct. 1925.

E. Blociszewski, L'Institut de droit international, Session de Vienne (août 1926); *P. Pic,* Vue synthétique sur l'oeuvre de l'organisation intern. de travail, depuis Washington (1912) jusqu'à Genève (1925); *E. Korovine,* La République des Soviets et le droit international; *B. Mirkane—Guetzevitch,* La doctrine soviétique du droit international; *Bourquin,* La confiscation du navire neutre pour transport de contrebande de guerre d'après la jurisprudence anglaise; *Yves de la Brière,* Les droits de la juste victoire selon la tradition des théologiens catholiques; *A. de Lapradelle,* De l'influence du changement de souveraineté sur la loi territoriale.

MAANDCIJFERS. RIJKSPPOSTSPAARBANK.

APRIL	1924	1925	1926
Inlagen	f 8.408.965	f 8.249.163	f 8.396.768
Terugbetalingen	„ 13.098.271	„ 11.544.349	„ 11.434.495
Tegoeđ der inleggers op ultimo	„ 301.238.629	„ 304.341.703	„ 310.823.864
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 45.404.300	„ 43.138.800	„ 42.034.600
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	8.607	8.174	8.024
Aantal geheel afbetaald	8.984	8.792	8.122
Aantal in omloop op ultimo	1.957.702	1.972.624	1.991.631

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)
I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Maart 1926	Jan./Mrt. 1926	Jan./Mrt. 1925
Netto productie in tonnen..	733.321	2.010.195	1.644.602
waarvan kolenslik	27.770	80.932	68.436
Aantal normale werkdagen .	27	75	75

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

	Maart 1926	Jan./Mrt. 1926	Jan./Mrt. 1925
Netto-productie in tonnen..	18.655	51.548	56.735
Aantal normale werkdagen	27	72	76

III. Zoutmijnen.

(Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	Maart 1926	Jan./Mrt. 1926	Jan./Mrt. 1925
Afgeleverd:			
Geraff. zout . . . . . (ton)	2.437	7.198	7.348,65
Industriezout . . . . . („)	25	89,5	134,5
Afvalzout . . . . . („)	46	147	321,5
Aantal normale werkdagen	27	75	76

Arbeiders.

Aantal.	Gezamenlijke Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 April 1926	{ 8.549 ¹⁾ 22.638 ²⁾	139	106
1 April 1925	{ 8.269 ¹⁾ 21.979 ²⁾	163	92

1) bovengronds. 2) ondergronds.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.
(In duizenden guldens).

	April 1926		April 1925	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o ..	115.665	—	107.404	—
Bijschrijvingen ..	1.128.515	397.095	903.478	336.698
waarvan	—	—	—	—
Stortingen	486.339	94.596	394.869	66.206
Gegireerd	642.176	302.499	—	271.489
uit and. hoofde.	—	—	—	—
Afschrijvingen ..	694.666	400.701	561.501	309.395
waarvan	—	—	—	—
Chèques	108.794	98.169	94.038	37.361
Gegireerd	567.092	302.499	—	271.489
uit and. hoofde.	18.780	33	—	—
Gezamenlijk te goed op ult ^o ..	—	103.893	—	289.629
Bedrag ter beglegging ¹⁾	—	68.660	—	64.791

¹⁾ Hiervoor komt uitsluitend in aanmerking het saldo-tegoed der particuliere rekeningen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.
OPEN MARKT.

	1926				1925	1924	1914
	29 Mei	24-29 Mei	17-22 Mei	10-15 Mei	25-30 Mei	26-31 Mei	20-24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	3 1/2	3-1/2	2 3/4-3	2 1/2-3	3 3/8	3 1/4-3 1/8	3 1/2-3 1/8
Prolong.	3 1/4	2 3/4-3 1/4	2 1/2-3 1/4	3	2 3/4-3 1/4	3 1/4-3 1/4	2 1/4-3 1/4
<i>Londen</i>							
Daggeld ..	3 3/4-4 1/4	3 3/4-5	3 1/2-4	4-1/4	3-5	2 3/4-3 1/2	1 3/4-2
Partic. disc.	4 1/2-5 3/8	4 1/4-5 3/8	4 1/4-5 1/2	4 1/2-5 1/8	4 3/8-5 1/8	3-3 1/2	2 1/4-3 1/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld ..	5-6 1/2	3 1/2-6 1/2	3 1/2-5	3 1/2-5	7 1/2-11	—	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d...	4 5/8	4 5/8	4 5/8	4 3/4	8	—	—
56-90 d...	4 5/8	4 5/8	4 5/8	4 3/4	7 7/8	—	2 1/8-2 1/2
<i>Waren-</i>							
<i>wchsel.</i>	5 3/8	5 1/4-5 1/2	5 1/8-1 1/2	5 1/4-1 1/2	8 7/8-9	—	—
<i>New York</i> ¹⁾							
Call money	4 1/2-3 1/4	3 1/2-4 3/4	3 3/4-4 3/4	3 1/2-4 1/4	3 3/4-4 1/4	2 3/4-4 3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 1/2	3 1/2	3 3/8	3 1/4	3 3/8	—	—

¹⁾ Call money-koers v. 28 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.

WISSELKOERSEN.
KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York**)	Londen*)	Berlijn*)	Parijs*)	Brussel*)	Batavia*)
25 Mei 1926	2.48 11/16	12.10 3/8	59.26	8.24	8.25	100 1/8
26 " 1926	2.48 13/16	12.09 7/8	59.23	8.08	7.82 1/2	100 1/8
27 " 1926	2.48 3/4	12.10 1/8	59.22 1/2	8.26	7.85	100 1/8
28 " 1926	2.48 3/4	12.10 1/8	59.23	8.02	7.70	100 1/8
29 " 1926	—	12.10 1/8	59.22 1/2	7.98	7.70	100 1/8
31 " 1926	2.48 3/4	12.10 1/8	59.22 1/2	8.05	7.70	100 1/8
Laagsted.w. ¹⁾	2.48 11/16	12.09 7/8	59.20	7.90	7.60	100
Hoogste d.w. ¹⁾	2.49	12.10 7/8	59.26	8.40	8.40	100 3/8
24 Mei 1926	—	—	—	—	—	—
17 " 1926	2.48 7/16	12.09	59.14	7.45	7.27	100 1/8
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
¹⁾ Particuliere opgave.

Data	Zwitserland*)	Weenen*)	Praag ¹⁾	Boekarest ¹⁾	Milaan**)	Madrid**)
25 Mei 1926	48.20	35.20	7.36	0.92	9.60	36.35
26 " 1926	48.20	35.20	7.38	0.95	9.30	36.32 1/2
27 " 1926	48.21	35.20	7.37	0.97	9.35	37.60
28 " 1926	48.17	35.20	7.38	1.—	9.23	38.—
29 " 1926	48.18	35.20	7.38	1.—	—	—
31 " 1926	48.20	35.20	7.37	1.—	9.39	37.75
Laagsted.w. ¹⁾	48.14	35.10	7.35	0.90	9.20	36.20
Hoogste d.w. ¹⁾	48.22	35.20	7.40	1.05	9.65	38.10
24 Mei 1926	—	—	—	—	—	—
17 " 1926	48.08	35.15	7.37	0.94	8.80	35.85
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
¹⁾ Particuliere opgave.

Data	Stockholm*)	Kopen-hagen*)	Oslo*)	Helsing-fors ¹⁾)	Buenos-Aires ¹⁾)	Mon-treal ¹⁾)
25 Mei 1926	66.65	65.35	53.77 1/2	6.27	99 7/8	2.49
26 " 1926	66.62 1/2	65.30	53.82 1/2	6.27	99 3/4	2.49
27 " 1926	66.65	65.35	54.05	6.28	99 3/4	2.49
28 " 1926	66.62 1/2	65.35	54.20	6.27	99 3/4	2.49
29 " 1926	66.60	65.45	54.20	6.27	99 3/4	2.49
31 " 1926	66.62 1/2	65.40	54.20	6.27 1/2	99 3/4	2.49
Laagste d.w. ¹⁾	66.55	65.20	53.80	6.25	99 1/2	2.48 3/4
Hoogste d.w. ¹⁾	66.70	65.45	54.25	6.30	100 1/8	2.49 1/4
24 Mei 1926	—	—	—	—	—	—
17 " 1926	66.55	65.30	53.90	6.26 1/2	99 3/4	2.48 3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 1/8

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. ¹⁾ Part. opgave.

Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Juni 1926 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-dis-conto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 3/4	12.10 1/4	5/0
Berlijn *)	100 Mark	59.26 1/2	59.23	7
Parijs *)	100 Franc	48.—	8.13	6
Brussel *)	100 "	48.—	7.85	7
Zürich *)	100 "	48.—	48.19	3 1/2
Praag	100 Kronen	50.41 ¹⁾	7.37	6
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.20	7 1/2
Boedapest	Mill. Kronen	50.41 ¹⁾	34.95	7
Boekarest	100 Lei	48.—	1.05	6
Sofia	100 Leva	48.—	1.81	7
Belgrado	100 Dinar	48.—	4.39	6
Stamboel	Turksch £	10.93	1.37	—
Athene	100 Drachme	48.—	3.22 1/2	10
Milaan **)	100 Lira	48.—	9.43	7
Madrid **)	100 Peseta	48.—	37.70	5
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	0.12 5/8	9
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	65.60	5 1/2
Oslo *)	100 "	66.67	54.55	5 1/2
Stockholm *)	100 "	66.67	66.62 1/2	4 1/2
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	—	—
Warschau	100 Zloty	48.—	24.—	—
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24 1/2	—
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	47 7/8	8
Reval (Estland)	100 Estl. Mk.	0.66 3/4	0.66 1/2	—
Helsingfors	100 Finnmark.	6.26	6.26 1/2	7 1/2
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.80	—
Danzig	100 Gulden	48.40	47.95	8
<i>Amerika.</i>				
New-York **)	\$	2.4875	2.48 3/4	3 1/2
Montreal	Canad. \$	2.4875	2.49	—
Mexico	Mex. Dollar	—	1.22	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ^a	0.99 3/4	—
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.97	0.89	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ^a	0.37 3/4	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.9080 ^a	0.30 1/2	—
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.46	—
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.51 1/2	—
Lima (Peru)	Per. £	12.10 3/4	8.05	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	2.55 1/2	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.48	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99	—
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01 1/2	—
San José (C. Rica)	Colon	0.6220	0.62 1/4	—
Guatemala	Peso	0.0415	0.041 ⁴	—
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48 3/4	2.51	—
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.24	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.807	0.90 3/4	5
Batavia	Gulden I.C.	1.—	1.00 1/2	4 1/2
Kobe	Yen	1.24	1.16 3/4	7.3
Hong Kong	Dollar	—	1.38	—
Shanghai	Tael	—	1.80	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.39	—
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.22 3/4	—
Bangkok	Tical	0.914	1.09 3/4	—
Teheran (Perzië)	Kran	—	—	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 3/4	12.07 1/2	5 1/2-6
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.41	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 3/4	12.12	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 3/4	12.12	—

¹⁾ Pariteit der voorm. Oostenr. Kroon. ²⁾ Goudpeso. ³⁾ Milreis Goud. ⁴⁾ Not. te Amsterdam. ⁵⁾ Id. te Rotterdam. Overige not. part. opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table with columns: Data, Londen (\$ per £), Parijs (\$ p.100 fr.), Berlijn (\$ p.100 Mk.), Amsterdam (\$ p.100 gld.). Rows include dates from 25 Mei 1926 to 1 Juni 1925 and Muntpariteit.

KOERSEN TE LONDEN.

Table with columns: Plaatsen en Landen, Noteerings-eenheden, 15 Mei 1926, 22 Mei 1926, 24/29 Mei '26 Laagste/Hoogste, 29 Mei 1926. Lists various cities like Alexandrië, Athene, Bangkok, etc.

1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg. 3) Nominaal. 4) Bieden.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table with columns: Londen 1) N.York 2), 24 Mei 1926, 25 Mei 1926, 26 Mei 1926, 27 Mei 1926, 28 Mei 1926, 29 Mei 1926, 30 Mei 1925, 20 Juli 1914.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Table with columns: Vorderingen, 15 Mei 1926, 22 Mei 1926. Includes Saldo bij de Nederlandsche Bank, Voorschot op ult. Apr. 1926, etc.

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927. 2) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

Table with columns: 22 Mei 1926, 29 Mei 1926. Includes Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-Indië, Indische Schatkistprom. in omloop, etc.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 31 Mei 1926.

Table with columns: Activa, Passiva. Includes Binnel. Wis- sels, Prom., enz. in disc., Papier o. h. Buitenl. in disconto, Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel., etc.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Goud (Munt, Muntmat.), Circulate, Andere opeischb. schulden, Beschikk. Metaal-saldo, Dekking perc. Rows include 31 Mei '26, 24 '26, 17 '26, etc.

Table with columns: Data, Totaal bedrag disconto's, Schatkist-promessen rechtstreeks, Beleen-ningen, Papier op het buitenl., Diverse reke-ningen. Rows include 31 Mei 1926, 24 '26, 17 '26, etc.

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Metaal, Circu- latie, Andere opeischb. schulden, Discont., Div. reke-ningen. Rows include 1 Mei 1926, 24 April 1926, 17 '26, etc.

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Table with 5 columns: Data, Goud, Zilver, Circulatie, and Beschikb. metaal-saldo. Rows include dates from 22 Mei 1926 to 25 Juli 1914.

Table with 6 columns: Data, Dis-conto's, Wissels, Beleeningen, Diverse rekeningen, and Dekkingspercentage. Rows include dates from 22 Mei 1926 to 25 Juli 1914.

1) Sluitpost activa. 2) Basis 1/2 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Table with 6 columns: Data, Metaal, Circulatie, and Currency Notes (Bedrag, Bankbilj., Gov. Sec.). Rows include dates from 26 Mei 1926 to 22 Juli 1914.

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Table with 7 columns: Data, Goud, Waarv. in het buitenl., Zilver, Te goed in het buitenl., Wissels, Waarvan op het buitenl., and Beleeningen. Rows include dates from 27 Mei '26 to 23 Juli '14.

1) In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Table with 6 columns: Data, Goud, Daarvan bij buitenl. circ. banken, Deviezen als gouddekking geldende, Andere wissels en cheques, and Beleeningen. Rows include dates from 23 Mei 1926 to 30 Juli 1914.

Table with 7 columns: Data, Effecten, Diverse Activa, Circulatie, Rekg.-Crt., Diverse Passiva, and Door Rijkssb. geherdisc. Rows include dates from 23 Mei 1926 to 30 Juli 1914.

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 7 Mei, 30, 23 April, resp. 409; 425; 426; 400; 572,4 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Table with 8 columns: Data, Goud en Zilver, Te goed in en wissels op het buitenland, Binnenlandsche wissels, Beleeningen, Voorschoot, Voortrokken Duitsch geld, In rekening courant, Circulatie, and Rekg.-Crt. Particulieren. Rows include dates from 27 Mei '26 to 28 Mei '25.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Table with 6 columns: Data, Goudvoorraad (Totaal bedrag, Dekking F. R. Notes), Wettig betaalmiddel, Wissels (In herdisc. v. d. member banks, In de open markt gekocht). Rows include dates from 12 Mei '26 to 13 Mei '25.

Table with 6 columns: Data, Belegd in U.S. Gov. Sec., F. R. Notes in circulatie, Totaal Deposito's, Gestort Kapitaal, Goud-Dekkingsperc., and Algem. Dekkingsperc. Rows include dates from 12 Mei '26 to 13 Mei '25.

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Table with 7 columns: Data, Aantal banken, Dis-conto's en beleen., Beleggingen, Reserve bij de F. R. banks, Totaal deposito's, and Waarvan time deposits. Rows include dates from 5 Mei '26 to 6 Mei '25.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 31 Mei 1926.

Het eigenaardige van de achter ons liggende berichtsperiode is de uiteenlopende stemming van de verschillende internationale beurscentra geweest. Terwijl sommige fondsenmarkten een bepaald opgewekten toon hebben doen hooren, waren er andere, welke veel kalmer zijn geweest. De factoren, welke in de afzonderlijke landen de aandacht hebben getrokken, hebben blijkbaar veel meer invloed gehad, dan de internationale gebeurtenissen. Speciaal te Berlijn is dit opmerkelijk geweest. In de eerste dagen van de berichtsweek was de tendens weliswaar vast, doch zonder een buitengewoon opgewekte stemming. Deze kwam eerst tegen het einde. Binnenlandsche en buitenlandsche koopvaarders van vrij grooten omvang — naar men algemeene van meening was, hebben voornamelijk Fransche opdrachten een stimuleerende werking uitgeoefend — deden de koersen van de meeste aandelen stijgen. Aanvankelijk beperkte men zich nog tot die soorten, waaromtrent men meer of minder betrouwbare inlichtingen had, welke een goeden gang van zaken deden vermoeden en dus een rijzing van het koerspeil wettigden. Hiertoe behoorden bijv. Th. Goldschmidt, Zellstoff Waldhof, enz. Ook de aandelen der I.G. Farbindustrie bleken sterk gevraagd. Reeds gedurende geruimen tijd worden in deze aandelen kooporders uitgevoerd, zonder dat men eenige bepaalde redenen hiervoor kan opgeven. In aansluiting hieraan wendde men zich ook tot andere soorten, vaak alleen uit de overweging, dat zij achter waren gebleven bij de algemeene rijzing van den laatsten tijd. Onder deze omstandigheden is het slot in vaste houding gekomen.

In tegenstelling met de beurs te Berlijn was de fondsenmarkt te Londen veel rustiger en eerder zwak van toon. De nog steeds voortdurende staking in de steenkoolmijnen doet haar ongunstigen invloed overal in het bedrijfsleven gevoelen. Er ontstaat gevaar voor gebrek aan brandstof voor de nijverheid en men koestert dan ook reeds plannen om buitenlandsche steenkool in te voeren. Vermoedelijk zal dit met groote kosten gepaard gaan, afgescheiden nog van het verlies, dat in de steenkoolnijverheid zelf wordt geleden. Dat men inmiddels den toestand niet hopeloos inziet, blijkt uit de omstandigheid, dat de afdeling voor beleggingsfondsen doorgaans vast is geweest, al zijn er geen koersverbeteringen van beteekenis voorgekomen. De rubbermarkt was bepaald ongeanimeerd, in verband met de dalende richting, welke de rubberprijs heeft ingeslagen en als gevolg van het vooruitzicht op een hernieuwde toeneming van de voorraden aan het einde van de berichtsperiode.

Te Parijs heeft de markt geen afwijking vertoond van het gewone verloop in den laatsten tijd. Ondanks de lichte verbetering, welke de koers van den franc heeft kunnen aantoonen en ten deele ook behouden, was de stemming voor Fransche fondsen met vaste rente niet geanimeerd. Integendeel was de neiging merkbaar om dergelijke fondsen om te ruilen in Fransche aandelen en, meer nog, in buitenlandsche papieren. Het vertrouwen in het eigen betaalmiddel is blijkbaar aan de beurs van Parijs nog niet teruggekeerd.

Te New York is de toon van de beurs veel beter geworden. Op den voorgrond hebben hier gestaan petroleum-aandelen en aandelen in spoonwegmaatschappijen. De vaste houding wordt toegeschreven aan verschillende oorzaken. Ten deele acht men het waarschijnlijk dat de daling in Maart j.l. veel fonds in vaste handen heeft doen komen, zoodat het materiaal schaarscher is geworden. Ten deele ook is er een contraminedepartij ontstaan, waardoor de technische positie van de markt beter is geworden. En ten slotte oordeelt men, dat de algemeene bedrijfstoestand niet zoo slecht is, als men enkele weken geneigd was te onderstellen.

Ten onzent is de markt zeer kalm geweest. *Beleggingswaarden* hebben hierop geen uitzondering gevormd. De handel in deze afdeling is klein geweest, doch de ondertoon is vast gebleven, ondanks lichte verstroefing van de geldmarkt, welke in de geldkoersen naar voren is gekomen. Van de buitenlandsche soorten hebben Braziliaansche en Mexicaansche fondsen de aandacht getrokken door een opgewekte houding. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 106¹³/₁₆, 106¹/₁₆, 106³/₁₆; 4¹/₂ pCt. N. W. S. 1917: 100, 99¹/₁₆, 99¹⁵/₁₆; 7 pCt. Ned. Indië: 101¹/₁₆, 101¹³/₁₆, 100⁷/₁₆; 5 pCt. Mexico goud 1899 £ 20-100: 46¹/₁₆, 47¹/₁₆, 50; 8 pCt. Sao Paulo: 105⁵/₁₆, 105⁷/₁₆.

De aandelenmarkten hebben slechts voor enkele rubrieken van eenige levendigheid blijk gegeven. Dit was bijv. het geval voor de *rubbermarkt*, doch de tendens is hier vrij sterk omlaag gericht geweest. Als oorzaak kunnen dezelfde factoren worden genoemd, welke hierboven bij de bespreking van de beurs van Londen reeds werden aangegeven.

Voor enkele speciale soorten zijn hierbij nog afzonderlijke overwegingen gekomen. Zoo is in aandelen V.I.C.O. een heftige daling ingetreden, in verband met het gerucht, dat de maatschappij over het jaar 1925 geen dividend tot uitkeering zou brengen. Dit heeft ter beurse teleurstelling gewekt, wijl eenigen tijd geleden een aanbod tot verkoop van de onderneming van de hand is geweest. Het resultaat is een achteruitgang van ongeveer 20 pCt. geweest. De na-deelige verschillen in de overige soorten waren kleiner van omvang. Amsterdam Rubber: 312¹/₂, 317¹/₂, 306¹/₂; Deli Batavia Rubber: 237¹/₂, 239¹/₂, 227¹/₂; Hessa Rubber: 435¹/₂, 426, 419¹/₂; Indische Rubber: 371, 365, 359; Java Caoutchouc: 176 (ex div.), 172, 167¹/₂; Kali Telepak: 365, 369, 350; Kendeng Lemboe: 396¹/₂ (ex div., ex claim), 379, 367¹/₂; Oost Java Rubber: 344¹/₂ (ex div.), 330, 325; Padang Rubber: 295, 294, 288; Rotterdam Sumatra Rubber: 159, 159¹/₂; Serbadjadi: 317, 306, 300; Sumatra Rubber: 339, 332, 325¹/₂; Wai Sumatra Rubber: 269, 272, 264; Vereenigde Ind. Cultuur Ondernemingen: 174¹/₂, 168¹/₂, 156¹/₂.

De stemming op de *petroleummarkt* was veel beter. Vrijwel alle soorten uit deze afdeling werden tot hoogere koersen uit de markt genomen, zij het op verschillende overwegingen en als gevolg van uiteenlopende invloeden. Aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij werden gezocht, eensdeels in verband met de verwachting van een gunstig jaarverslag over 1925 — naar analogie van de balansen, welke de buitenlandsche petroleummaatschappijen reeds hebben gepubliceerd — anderdeels doordat groote buitenlandsche — voornamelijk Fransche — koopvaarders aan onze beurs werden geplaatst. Aandelen Perlak daarentegen hebben bijna uitsluitend locale en provinciale vraag ontmoet op geruchten van bepaalde gebeurtenissen, welke op de aandelen een gunstige uitwerking zouden moeten uitoeenen. Dordtsche Petroleum Ind. Mij.: 378, 386¹/₂, 386¹/₂; Gec. Holl. Petroleum Mij.: 180¹/₂, 181, 181; Kon. Ned. Petroleum Mij.: 397¹/₂, 405¹/₂, 407; Perlak Petroleum: 71¹/₂, 75, 78¹/₂; Peudawa Petrol. Mij.: 39¹/₂, 43¹/₂, 44¹/₂.

Tabaks aandelen hebben een verdeelde stemming te zien gegeven. Aanvankelijk was de tendens vrij mat, om spoedig veel opgewekter te worden voornamelijk onder den invloed van de mededeeling, dat de Deli Maatschappij een slotdividend van 30 pCt. zal uitkeeren. Ter beurse waren de taxaties niet hoger dan 25 pCt. geweest. In de eerste plaats heeft dit bericht uitwerking op aandelen Deli Mij. uitgeoefend, welke hun koersverbetering dan ook ten volle hebben kunnen handhaven. Doch ook de overige soorten werden in sympathie met deze aandelen hooger gewaardeerd. De reactie is echter niet uitgebleven. Behalve aandelen Deli Maatschappij hebben tabaksoorten bijna geen van alle hun hoogste peil kunnen behouden. Arendsburg: 506, 513, 516; Besoeki Tabak: 223, 227¹/₂; Deli Batavia: 391¹/₂, 386, 391; Deli Mij. 384, 393¹/₂, 401¹/₂; De Oostkust: 185¹/₂, 192, 186 (ex div.), 184¹/₂; Senembah: 428, 422, 421¹/₂.

De *suikermarkt* was stil en eerder aan den lusteloozen kant als gevolg van het teleurstellende verloop van de Cubanoteeringen. Aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” hebben een uitzondering gevormd, in dien zin, dat zij slechts enkele procenten zijn gedaald beneden het hoogste, in de berichtsperiode bereikte, niveau. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 172¹/₂, 173¹/₂, 173¹/₂; Handelsverg. „Amsterdam”: 669, 673, 675¹/₂, 674; Java Cultuur Mij.: 347¹/₂, 351, 318⁵/₁₆ (ex div.), 318¹/₂; Krian: 124, 121¹/₂; Maron: 261, 264¹/₂, 251; Ned. Ind. Suiker Unie: 227, 228; Poerworedjo: 108, 108¹/₂, 108; Pagottan: 259¹/₂, 257, 258¹/₂; Sindanglaet: 425, 429, 429¹/₂; Suiker Cultuur Mij.: 237¹/₂, 234¹/₂, 234¹/₂; Tjepper: 667; Watoetoeis Poppoh: 641, 654, 650.

Van *scheepvaart aandelen* is geen bijzondere opwekking tot het aangaan van nieuwe engagementen uitgegaan. De koersen veranderden slechts in bescheiden mate, behoudens enkele soorten, zooals Nederlandsche Scheepvaart Unie, welke nogal aangeboden waren. Holland-Amerika Lijn: 44¹/₂; Java China Japan Lijn: 116¹/₂, 116, 115; Kon. Ned. Stoomboot Mij. 86¹/₂, 85¹/₂, 84; Ned. Scheepvaart Unie: 180, 181, 175¹/₂; Stoomvaart Mij. Nederland: 169, 173, 164 (ex div.), 164¹/₂.

Industriele aandelen hebben een verdeeld verloop gehad. Aandelen Jurgens waren voortdurend gevraagd, waarbij zich ook de 6 pCt. converteerbare obligaties hebben aangesloten. Daarentegen is de stemming voor kunstzijde-aandelen zwakker geworden. Alleen teregen het einde der berichtsperiode heeft zich een iets betere tendens baan kunnen breken. De overige aandelen uit deze rubriek hebben geen aandacht getrokken. Centrale Suiker Mij. 117¹/₂, 118; Gerofabriek: 112¹/₂, 115, 108 (ex div.); Holl. Kunstzijde Ind.: 116, 111, 114¹/₂; Jurgens: 158¹/₂, 165, 164¹/₂; Maekubee: 133¹/₂, 130¹/₂, 132¹/₂; Ned. Kunstzijdefabriek: 326¹/₂, 320, 323¹/₂; Philips Gloeilampenfabriek: 346¹/₂, 344¹/₂.

Bankaandelen waren rustig doch vast voor de voornaamste soorten. Amsterdamse Bank: 163, 157 (ex div.), 158½; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 73½, 73¼, 73¼; Javasche Bank: 340, 341, 340; Koloniale Bank: 202, 204¼, 203½; Ned. Ind. Handelsbank: 163½, 164, 163½; Ned. Handel Mij.: 145½, 147½, 148¼; Rotterdamsche Bankverg.: 65, 64¼, 64¼; Twentsche Bank: 133.

Mijnaandelen hebben geen omzetten van beteekenis, noch koersverschillen van eenigen omvang aangetoond. Alg. Exploratie Mij.: 106, 105¼, 105; Billiton 1e Rubriek: 600 (ex div.), 603, 605; Redjang Lebong: 252, 252½; Singkep Tin Mij.: 281, 282¼.

De *Amerikaansche markt* is tamelijk vast gebleven. Anaconda Copper: 93¼, 92½ (ex div.), 92½/10; Studebaker: 51½, 53½; United States Steel Corp.: 122, 123½, 125¼; Atchison Topeca: 137, 141; Baltimore & Ohio: 91½, 91¼, 92½; Erie: 32½, 34¼, 34½; New York Ontario & Western: 23½, 24½, 24¼; Union Pacific R.w.: 150¼, 151, 151¼; Wabash Railway: 43¾/32, 43¼, 43¼/32.

De *guldmarkt* is iets stroever geworden; prolongatie steeg van 3 tot 3¼ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

1 Juni 1926.

Goede oogstberichten in Noord-Amerika hebben de markten aldaar in zoverre beïnvloed, dat de prijzen voor tarwe van den nieuwen oogst verder teruggelopen zijn. De toestand is wat tarwe betreft, voor spoedige levering evenwel onveranderd gebleven en in vele gevallen is de premie voor dadelijke levering nog hooger geworden. Vooral is dit het geval geweest in de Engelsche markten, waar men in den laatsten tijd te weinig tarwe heeft aangekregen. De verschepingen zijn in de afgelopen week weliswaar aanmerkelijk grooter geweest, doch dit heeft direct nog geen invloed, te minder waar een groot deel van deze verschepingen bestemd is voor het Continent. Ook daar is de vraag goed gebleven voor spoedige levering en men kan wel zeggen, dat de gevolgen van het feit, dat de laatste maanden de aanvoeren in Europa zoo klein geweest zijn, zich terdege doen gevoelen. Intusschen blijft de toekomst van tarwe zeer onzeker, omdat men in de meeste landen nog zoo ver van den oogst verwijderd is dat betrouwbare schattingen niet te geven zijn. Vrij zeker is men van den oogst van wintertarwe in de Ver. Staten en een particuliere schatting van 575 mill. bu. vermeerderd met 230 mill. bu. zomertarwe, geeft aan, dat men een ruimen oogst in de Ver. Staten verwacht, zoodat dit land voor langen tijd Europa zou kunnen voorzien van hetgeen het noodig had, gedurende het volgend seizoen. Hiertegenover staat evenwel nog de onzekerheid zoowel van de opbrengst van de zomertarwe in de Staten, maar vooral ook in Canada en terwijl het nieuws van het N.W. van Noord-Amerika, wat betreft de Ver. Staten, vrij gunstig is, is dit niet geheel het geval ten opzichte van Canada. Zoolang in Canada de vooruit-

zichten niet aanmerkelijk verbeteren, blijft het onzeker, of er in het volgend seizoen overvloed van tarwe zal zijn. De berichten in Europa zijn niet al te rooskleurig. Zoo wordt uit Italië deels te grooten neerslag, deels droogte gemeld. Roemenië zendt gunstige berichten en voor zover men kan oordeelen, zijn ook de berichten uit Rusland gunstig. In West-Europa is men over het algemeen niet zoo tevreden over de ontwikkeling van den oogst, al komen er van geen enkele streek bepaald verontrustende berichten.

De Mei-termijn was te Chicago aan groote fluctuaties onderhevig. Over het algemeen was de prijs zeer hoog, doch op het laatste oogenblik liep die wederom aanzienlijk terug, ofschoon op den laatsten leveringsdag van de maand de noteering toch nog hooger sloot dan een week geleden, terwijl Juli terzelfdertijd ca. 2 cts. lager noteerde. De prijsbeweging van Mei heeft voldoende aangetoond hoe beperkt de voorraden in de Staten op het oogenblik zijn.

Voor Plata-tarwe gold ongeveer hetzelfde als voor Noord-Amerika, in zoo verre de hoogste prijzen betaald werden voor stoomende partijen en ladingen. Voor latere aflading brokkelden ook in Argentinië de prijzen af.

Een latere raming van den Indischen oogst geeft hogere cijfers, al blijven die toch nog aanmerkelijk ten achter bij verleden jaar. Uit andere landen zijn de oogstberichten over het algemeen gunstig.

In rogge deed zich niets bijzonders voor. De termijnmarkten in Chicago gingen beurtelings op en neer en zijn per saldo iets hooger dan een week geleden. Europa gaat voort regelmatig rogge te betrekken, doch nog steeds zijn de afladingen niet groot, althans niet in vergelijking met een jaar geleden.

De maïs-markt was zeer kalm gestemd. De verschepingen waren tamelijk groot, vooral omdat de Donau op ruimer schaal aflaadde. Argentinië verschepte weliswaar tamelijk groote kwantiteiten, doch gezien den grooten oogst had men nog grotere afladingen kunnen verwachten. De vraag voor spoedige maïs was in de meeste Europeesche markten iets beter, doch later verminderde die wederom. Rotterdam nam twee ladingen Plata-maïs uit de markt. In Antwerpen blijft de vraag voor spoedige leverbare Plata-maïs van den nieuwen oogst echter voldoende, doch voor ouden oogst vindt men bijna geen koopers. In de Engelsche markt was de vraag gering.

De Noord-Amerikaansche markt toonde eenige neiging tot dalen en de noteeringen zijn ten slotte ongeveer 2 cts. lager dan een week geleden. Er zijn nu wederom offerten van Noord-Amerikaansche maïs aan de markt en een enkele zaak zal wel tot stand gekomen zijn, doch een groote export is niet te verwachten, tenzij tot aanmerkelijk lagere prijzen. De Donaulanden offereerden weinig, maar uit de tweede hand is het aanbod tamelijk ruim, men is nog steeds niet zeker van de kwaliteit; er zijn in den laatsten tijd weer verschillende partijen beschadigd aangekomen.

De gerstmarkt was tamelijk vast, althans voor spoedige levering. Het aanbod van Noord-Amerika was vrij gering. Russische gerst stoomend wordt regelmatig aan-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Mei	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Juni	Maïs Juni	Lijnzaad Juni
29 Mei '26	167½	68¼	39¾	13,30	6,65	15,35
22 „ '26	163¼	69	39¼	13,30	6,75	15,45
29 Mei '25	166	116¼/4	48	15,30	9,55	21,50
29 Mei '24	105¾	77¾	46¾	11,20	7,70	19,40
29 Mei '23	112¼	77¼	40¾	11,80	8,40	21,40
20 Juli '14	82	56¾	36¼	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	31 Mei 1926	25 Mei 1926	2 Juni 1925
Tarwe (Manitoba III) .. 1	16,25	16,40	* 17,50
Rogge (No. 2 Western) .. 1	** 11,—	** 10,80	13,65
Maïs (La Plata) .. 2	170,—	168,—	275,—
Gerst (48 lb. malting) ... 2	192,—	192,—	259,—
Haver (Canada 3) .. 1	10,70	10,60	12,60
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) .. 1	11,65	11,65	13,25
Lijnzaad (La Plata) 3	330,—	333,—	475,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG. * No. 2 Hard/Red Winter Wheat. ** Zuid-Russische.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	23/29 Mei 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	23/29 Mei 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	1926	1925
Tarwe	29.538	489.639	412.498	—	7.568	9.498	497.207	421.996
Rogge	2.611	81.703	75.301	—	596	—	82.299	75.301
Boekweit	—	10.195	13.226	—	500	150	10.695	13.376
Maïs	8.769	338.865	268.050	1.665	31.331	34.351	370.196	302.401
Gerst	4.760	135.229	61.469	250	4.605	3.158	139.834	64.627
Haver	999	75.563	65.749	—	2.095	150	77.658	65.899
Lijnzaad	2.527	89.071	76.230	9.788	101.564	24.230	191.535	100.460
Lijnkoek	1.227	101.073	96.293	—	—	—	101.073	96.293
Tarwemeel	100	24.863	39.445	—	5.009	7.694	29.872	47.139
Andere meelsoorten	41	6.283	3.149	—	—	—	6.283	3.149

geboden, doch vindt meestal zijn weg naar de Noord-Duitse markten, waar voor deze gerst voldoende vraag is, vooral omdat men daar zeer ontevreden is over de kwaliteit van de Noord-Amerikaansche gerstsoorten.

De fluctuaties van h a v e r hadden weinig te beteekenen, althans in de exportlanden. In Europa evenwel was er vraag voor spoedig leverbare haver, die zeer schaarsch was aangeboden.

SUIKER.

Ook deze week bleven de groote suikermarkten goed prijs-houdend gestemd.

In *Amerika* trokken de noteringen op de termijnmarkt tot het midden van de verslagweek wat aan om daarna weer iets terug te loopen, hetgeen uit ondervolgende cijfers blijkt.

	Sp. C.	Juli	Sept.	Dec.	Jan.
Slot voorafgaande week	4.14	2.49	2.61	2.73	2.74
Opening verslagweek	4.14	2.48	2.61	2.73	2.75
Midden verslagweek	4.21	2.52	2.65	2.77	2.78
Slot verslagweek	4.21	2.46	2.59	2.71	2.73

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 77.000 tons, de versmeltingen 69.000 tons (tegen 68.000 tons in 1925) en de voorraden 366.000 tons.

Cubasuiker voor prompte verscheping werd tot 2% d. c. & fr. New York verhandeld.

De laatste Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 22 Mei	76.922	113.596	52.155
Totaal sedert 1/12 tot 22/5	3.467.314	3.778.128	3.095.678
Werkende fabrieken	34	69	35
Weekexport 22 Mei	72.880	102.290	69.721
Totale export sedert 1/1 tot 22/5	1.994.646	2.478.638	2.152.710
Totale voorraad 22 Mei	1.472.670	1.299.490	942.918

In *Engeland* wordt de Board of Trade Statistiek over April gepubliceerd met de volgende cijfers:

	April 1926	Jan./April 1925
	Tons	Tons
Import Ruwsuiker	106.211	448.834
„ Geraffineerd	54.353	223.702
Totaal	160.564	672.536
Voorraad in entrepôt	424.350	—
„ „ raffinaderij	59.200	—
Opbrengst raffinaderijen	84.545	230.552
Totaal binnenl. verbruik	150.494	491.507
Totale uitvoer	9.249	16.588
Voorraad 31 Maart 1926	—	185.750
„ 30 April 1926	—	307.550
Niet berek. verlies op raffinade	—	1.747

De consumptie in het V. K. nam in het tijdperk October/April met 134.000 tons toe in vergelijking met verleden jaar. Gedurende de eerste 6 maanden der campagne werd bijna 50.000 tons inlandsche bietsuiker geconsumeerd, hetgeen ongeveer 30.000 tons meer is dan in dat tijdperk van de vorige campagne. De import van ruwsuiker nam met ongeveer 85.000 tons af in vergelijking met April 1925, hetgeen voornamelijk toe te schrijven is aan de lagere ontvangsten op Cuba.

De termijnmarkt sloot op de volgende noteringen:

Mei	Sh. 14/4½	December	Sh. 15/3½
Augustus	„ 14/10½	Maart '27	„ 15/7½
September	„ 15/—	Mei '27	„ 15/9

De Zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Mei	808.000	487.000	642.000
Tsjechoslowakije 1 Mei	566.000	407.000	268.000
Frankrijk 1 Mei	276.000	292.000	110.000
Nederland 1 Mei	165.000	164.000	92.000
België 1 Mei	122.000	136.000	53.000
Engeland 1 Mei	506.000	315.000	417.000
Europa	2.443.000	1.801.000	1.582.000
V.S. Atlant. havens 26 Mei	366.000	238.000	201.000
Cuba 22 Mei	1.473.000	1.299.000	943.000
Totaal	4.282.000	3.338.000	2.726.000

Op *Java* verkochten de V.I.S.P. nog wat Superieur uit oogst 1926 tot f 10¼ en No. 16 & hooger tot f 9¼ per pic, terwijl in de tweede hand eenige postjes disponabele Superieure suiker tot f 11½ en f 11 werden gedaan.

Britsch-Indië toont op het oogenblik weer meerdere belangstelling, en Europeesche suikers komen in aanmerking bij de hooge pariteit op *Java*.

Hier te a n d e g i n g e r d e z e w e e k z e e r w e i n i g o p d e t e r m i j n m a r k t. D e n o t e e r i n g e n b e w o g e n z i c h e e n i g s z i n s o p w a r t s e n d a l e n d, g e l i j k i n N e w Y o r k. D e m a r k t s l o o t o p d e v o l g e n d e n o t e e r i n g e n:

Mei f 16%, Aug. f 16%, Dec. f 17¼

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdamp per Aug.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.i.f. Mei/Juni	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
31 Mei '26	f 167/8	33/3	15/3	11/6	geen not.
17 Mei '26	„ 1615/16	33/—	15/—	11/10½	4,41
31 Mei '25	„ 197/16	35/3	15/—	12/7½	4,40
31 Mei '24	„ 2215/16	40/3	19/—	17/3	4,77
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 1115/32	18/—	—	—	3,26
	basis 99°				
	f 1415/32				

KATOEN.

Noteering van Loco-Katoen.

(Middling Uplands.)

	28 Mei 1926	21 Mei 1926	14 Mei 1926	28 Mei 1925	28 Mei 1924
New York voor Middling	18,90 c	18,75 c	18,95 c	23,75 c	32,55 c
New Orleans voor Middling	18,04 c	17,97 c	18,18 c	23,80 c	30,75 c
Liverpool voor Middling	1)	10,21 d	—	12,93 d	18,49 d*

*) Voor fully middling ouden Standaard.

1) Gesloten.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '25 tot 21 Mei '26	Overeenkomstige periode	
		1924/25	1923/24
Ontvangsten Gulf-Havens. Atlant.Havens	9286	9202	6549
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2105	2460	1588
„ „ t Vasteland etc.	4159	4381	3119
„ „ Japan	1099	852	574

Voorraden.

(In duizendtallen balen.)

	21 Mei '26	Overeenkomstig tijdstip	
		1925	1924
Amerik. havens	885	562	367
Binnenland	1344	376	363
New York	38	163	55
New Orleans	263	129	125
Liverpool	543	608	280

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 19 Mei 1926.

De Amerikaansche katoenmarkt heeft weer eens een rustige week gehad. Het einde van de algemeene staking j.l. Woensdag bracht zeer veel moeilijkheden met de verschillende Trade-Union organisaties mede. Gelukkig echter zijn de meeste thans opgelost, behalve in de mijnindustrie, waar onderhandelingen nog gaande zijn, hoewel men wel op een bevredigende oplossing van deze zeer moeilijke kwestie hoopt. Het slot van Liverpool toonde gisteren slechts weinig verandering bij een week geleden en hedenmorgen opende de markt 1 tot 2 punten lager. Er is een rapport gepubliceerd, waarin vermeld wordt, dat de geplante oppervlakte in de Vereenigde Staten in 1925 48.090.000 acres bedroeg en hiervan werd 46.053.000 acres geoogst. Als gemiddelde opbrengst per acre noemt men 167.2 lbs. gedurende dit seizoen tegen 157.4 verleden jaar en 130.6 het jaar daarvoor. De ontvangsten bedragen iets meer dan verleden jaar, terwijl de totale export circa 300.000 balen minder bedraagt. Groot-Brittannië, Frankrijk en Het Continent hebben over het algemeen minder afgenomen, terwijl daarentegen Japan en Canada meer hebben ontvangen. Egyptische katoen blijft vast en de oogst maakt goeden voortgang.

De Amerikaansche garenmarkt is over het algemeen kalm. Transportmoeilijkheden door de algemeene staking veroor-

zaak is men thans reeds te boven, doch met de kolenkwestie heeft men nog rekening te houden. Prijzen zijn vaster en hoewel er gisteren een behoorlijke vraag was, rapporteeren de meeste spinners, dat er slechts weinig zaken tot stand zijn gekomen, omdat biedingen op prijsbasis van verleden Vrijdag algemeen geweigerd werden, Spinners van Amerikaansche garens hielden gisteren een enthousiaste vergadering, ter bespreking van de invoering van uniforme verkoopprijzen. Deze zaak zal nader bestudeerd worden, terwijl de commissie hiertoe een voorstel zal indienen, waarover dan gestemd zal worden. In bundelgarens heeft Madras verdere hoeveelheden geboekt, zowel Mule-als ringgarens, doch voor getwijnde garens bestaat voor alle markten slechts weinig vraag. In Egyptische garens werden enkele flinke posten, zoowel twist als weftcops, voor fine Indian cloths afgesloten. Ook zijn er flinke zaken gedaan in 70s tot 100s Medio bundelgarens voor Calcutta. De andere markten zijn over het algemeen rustig, hoewel er in getwijnde garens voor binnenlandsch gebruik nog wel iets omgaat.

Wanneer men in aanmerking neemt, dat deze week ligt tusschen het eindigen van de staking en het begin van de Pinkstervacantie, kan men den toon van de doekmarkt buitengewoon gezond noemen. De verbetering, waarvan de vorige week reeds sprake was, blijft aanhouden en er staat een goede vraag naar fancies van China, terwijl Indië weer aanvragen zendt voor dhooties en whites. Tot nu toe heeft een groot deel van deze aanvragen echter niet tot resultaten geleid. De meeste fabrikanten vinden garenrijzen dan ook buitengewoon vast met neiging tot stijging. Wat de huidige positie aangaat, is de handel bijna weer op een normale basis gekomen, hoewel er hier en daar plaatselijk nog wel moeilijkheden zijn tengevolge van de algemeene staking. Voordat de mijnenkwestie definitief geregeld is, kan er slechts op beperkte schaal zaken worden gedaan en kan men nauwelijks eenige merkbare verbetering verwachten

12 Mei 19 Mei. Oost. koersen. 11 Mei 18 Mei

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br. Indië $1\frac{1}{5}\frac{1}{8}$ $1\frac{5}{8}\frac{3}{8}$
F.G.F. Sakellaridis 16,60 16,65 T.T. op Hongkong — $2\frac{1}{2}\frac{1}{4}$
G.F. No. 1 Oomra 6,85 6,90 T.T. op Shanghai — $2\frac{1}{11}$

KOFFIE.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
31 Mei 1926	143.000	25.525	1.265.000	25.500	$7\frac{5}{8}$
24 „ 1926	176.000	25.750	1.296.000	26.000	$7\frac{19}{32}$
17 „ 1926	159.000	27.225	1.306.000	26.500	$7\frac{3}{8}$
1 Juni 1925	97.000	37.800	2.033.000	38.000	$5\frac{5}{16}$

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
29 Mei 1926	46.000	3.700.000	155.000	8.401.000
30 Mei 1925	30.000	3.014.000	44.000	8.812.000

1) In Reis.

Er valt ditmaal slechts zeer weinig te berichten. In overeenstemming met kleine schommelingen van den wisselkoers te Rio en van den binnenlandschen koffieprijs in Reis te Santos, en met daarmede verband houdende hoogere of lagere kost- en vrachtaanbiedingen van Rio en van Santos, was de stemming aan de verschillende termijnmarkten den eenen dag iets vaster en den anderen dag weder iets kalmer, doch ten slotte is het verschil aan onze markt tusschen de noteeringen van heden en die van acht dagen geleden, zooals hieronder blijkt, slechts zeer gering. In loco was de afzet van Robusta niet onbevredigend en de prijzen trokken bij het verder afnemen der voorraden nog iets aan. Over den gang van zaken in de overige soorten, in de eerste plaats over den afzet van Santoskoffie, valt echter nog altijd niet te roemen en ook de gewassen Centraal Amerikaansche koffie's bleven ten onzent nog al verlaten.

Berichten uit Brazilië vermelden, dat de Victoria-oogst door overvloedige regens schade heeft geleden en dat de aanvoeren van Rio-koffie's uit den nieuwen oogst door dezelfde oorzaak vertraagd worden. Van enkele zijden wordt ook nog bericht, dat de arbeid op de plantages in Santos door het ongunstige weder te lijden heeft en dat de stand

van de bessen aan de boomen zeer onregelmatig is en een deel van de afgevalen bessen als verloren is te beschouwen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer $101\frac{1}{6}$ à $102\frac{1}{6}$ per cwt. en van dito Prime ongeveer $102\frac{1}{6}$ à $103\frac{1}{6}$, terwijl zij van Rio type New York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen $89\frac{1}{6}$ à $90\frac{1}{6}$.

Van Robusta op aflading zijn de aanbiedingen van Nederlandsch-Indië op het oogenblik:

Palembang Robusta, Juni-verscheping, 48 à $48\frac{1}{4}$ ct.; Mandheling Robusta, Juni/Juli-verscheping, $52\frac{3}{4}$ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Juni-verscheping, $55\frac{1}{2}$ ct., alles per $\frac{1}{2}$ KG., oif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

Van de officieele loco-noteeringen bleef die voor Superior Santos onveranderd 64 ct. per $\frac{1}{2}$ KG., doch die voor Robusta werd verhoogd van 55 ct. op 56 ct.

De noteeringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Juni	Sept.	Dec.	Mrt.	Juni	Sept.	Dec.	Mrt.
1 Juni	$57\frac{5}{8}$	$55\frac{1}{4}$	$53\frac{7}{8}$	$52\frac{3}{8}$	$54\frac{1}{8}$	$52\frac{1}{8}$	$49\frac{1}{2}$	48
25 Mei	—	$55\frac{1}{2}$	$53\frac{1}{2}$	$52\frac{1}{4}$	—	$52\frac{1}{4}$	$49\frac{7}{8}$	48
18 „	—	$55\frac{1}{2}$	54	$52\frac{1}{4}$	—	$51\frac{1}{2}$	49	$47\frac{1}{4}$
11 „	—	$54\frac{3}{4}$	$52\frac{1}{8}$	$50\frac{1}{8}$	—	$49\frac{7}{8}$	$47\frac{3}{4}$	$45\frac{1}{8}$

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Juli	Sept.	Dec.	Maart
28 Mei	\$ 17,45	\$ 16,78	\$ 15,97	\$ 15,43
24 „	„ 17,80	„ 16,95	„ 16,10	„ 15,67
17 „	„ 17,35	„ 16,65	„ 16,02	„ 15,53
10 „	„ 17,02	„ 16,20	„ 15,61	„ 15,12

Rotterdam, 25 Mei 1926.

THEE.

Van de theemarkt in de afgelopen week valt weinig nieuws mede te deelen, omdat Londen vanwege het Pinksterfeest in deze week geen veilingen hield.

De stemming blijft echter vast en nog verschillende partijen, opgehouden in vorige veilingen, konden hier afdoening vinden tot volle prijzen van de vorige veiling, soms nog iets daarboven.

Voor deze week zijn in Londen aangeslagen 48.799 kisten Britsch-Indische thee, 30.336 kisten Ceylon-thee en ongeveer 12.000 kisten Ned.-Indische thee.

Amsterdam, 31 Mei.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 30 April 1926.

	Voorr. 1 Jan. 1926	Aanv. tot 31 Mei	Verk. tot 31 Mei	Voorr. op 31 Mei
Importeurs:	1926	31 Mei	31 Mei	31 Mei
		(in pakken).		
J. A. Bergvelt	—	1584	1584	—
H. G. Th. Crone	20	1306	1326	—
Van Eeghen & Co.	362	1178	972	568
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amez q.q. Edgar & Co's Handel	—	3235	3235	—
Mij. Soerabaja	—	311	311	—
The Hall Tr. Corp. „R'dam”	—	1612	1574	38
Hand. Verg. v/h. Reiss & Co.	—	416	416	—
Jacobson v. d. Berg & Co.	—	240	240	—
M. Kolthoff	—	1674	1674	—
Koning, Teves & Co.	—	212	212	—
Landb. Mij. „Geboegan”	—	2978	2124	854
Maintz' Productenhandel	—	3412	3412	—
Mirandolle, Votte & Co.	—	1857	1857	—
Ned. Kolon. Handelsveren.	—	1328	1328	—
Tiedeman & van Kerchem	—	878	996	—
Weise & Co.	118	7005	6950	55
Order	—	500	29226	28211
			1515	

RUBBER.

Een verdere prijsdaling was gedurende de afgelopen week het gevolg van speculatieve transacties, speciaal op de Londensche termijnmarkt. De consumptie, zoowel in Amerika als op het Continent, onthoudt zich vrijwel van

köopen, daarentegen zijn Plantage-Maatschappijen eveneens niet in de markt.

De slotnoteeringen zijn:

Ia Crêpe:		einde voorafgaande week:
Juni	1.19½	1.24½
Juli/Sept.	1.15½	1.24
Oct./Dec.	1.15	1.23¼

1 Juni 1926.

COPRA.

Ook gedurende deze week behield de vaste stemming de overhand. Er vonden behoorlijke omzetten plaats in af-ladingsgoed, terwijl ook eenige stoomende partijen werden opgenomen.

Indië was beduidend vaster gestemd, mede door de ge-regelde aankopen van Amerika.

De slotnoteeringen zijn:

Nederl.-Ind. f.m.a. stoomend	..... f.	35¼
" " " April/Mei afl.	....	35¼
" " " Mei/Juni	....	35¼

31 Mei 1926.

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De vraag naar tonnage van Montreal nam gedurende de afgelopen week steeds toe, hoofdzakelijk voor prompte booten en de vrachten vertoonden eenige stijging. Naar Antwerpen of Rotterdam werden booten bevracht tegen 12½ cents per 100 lbs. en een boot van middelmatige grootte werd gedaan naar Southampton tegen 3/3 per qtr. Naar de Middellandsche Zee werd 16½ cents betaald per 100 lbs. per midden Juni en 17½ cents met cancelling 7 Juni. Van de Golf van Mexico zijn veel orders voor den Herfst in circulatie. Naar U.K. werd tonnage opgenomen per Juli tegen 3/6 per qtr., in één geval met de optie Antwerpen of Rotterdam 3/3 en Bordeaux/Amsterdam range 3/4½.

De suikermarkt van West-Indië was flauw gestemd; de bevrachters schijnen niet bereid de hogere vrachten te betalen. Er werd slechts een aantal zeer kleine booten bevracht van Cuba of San Domingo naar U.K./Continent tegen 18/- per Mei/Juni. Voor 6000 tonners is 16/6 te be-dingen per laatste helft Juni.

De North Pacific is kalm doch vast. Voor nieuwe Oogst-belading, Augustus/September, werd 30/- geaccepteerd van Vancouver, hetgeen kan worden herhaald. De vraag naar tonnage voor gezaagd hout is gering.

De markt van de La Plata-rivier was kalm. Van de Boven La Plata-havens werd 18/6 betaald voor een prompte boot van middelmatige grootte naar U.K./Continent doch tegen het einde was nog slechts 18/- te bedingen. Van Buenos-Aires werd 16/- betaald voor groote booten.

De tendens van de salpeter vrachtenmarkt veranderde niet. Voor volle ladingen was eenige vraag naar de Mid-dellandsche Zee en Alexandrië en tegen het einde der week werd een boot van 65/7000 tons bevracht per 1/31 Juli naar de Middellandsche Zee (niet ten Oosten van West-Italië) tegen 21/6 één, 22/6 twee havens, optie Alexandrië 22/6. Deze vracht kan waarschijnlijk worden herhaald.

De Oostelijke markten waren buitengewoon flauw gestemd en de meeste afdelingen waren zonder definitieve orders. Alleen van de olie- en boonenmarkt van Wladiwostock/Dalny valt eenige opleving te vermelden. De vrachten geven een stijging te zien door de boeking van boonen van Dalny op basis van 16/3 Hull, Rotterdam, Hamburg, 17/6 Scandinavië. Voor tankers werd tot 45/- betaald per Augustus naar de gebruikelijke continentale havens.

Van Ocean Island werd een aantal booten bevracht voor fosphaat naar Melbourne en/of Geelong per Juni tegen 19/6. Australië is practisch gesproken zonder definitieve vraag, evenals Burmah. Ook Britsch-Indië leefde niet op en de vracht op basis van het draagvermogen is slechts 14/-, tegen welke vracht een bevrachting wordt gerapporteerd.

De Donau leefde niet op en er valt geen enkele afsluiting te vermelden. Van de Zwarte Zee wordt echter nog steeds bevracht op basis van 12/- naar U.K./Continent met volle opties.

Van de Middellandsche Zee vonden de afgelopen week slechts zeer weinig bevrachtingen plaats. Twee booten werden bevracht, nl. Melilla/Rotterdam 4/9 en Huelva/Rotterdam 5/3. Fosfaat werd niet bevracht. Van de Golf van Biscaye zijn niet veel orders. Bilbao/Grangemouth betaalde 6/9, Santander/Rotterdam 4/10½ en dezelfde vracht werd geaccepteerd van Salta Caballo naar Rotterdam met optie IJmuiden.

Daar er nog geen uitzicht bestaat op een directe regeling in de Engelsche staking in de kolenmijnen, was van Amerika een vaste vraag voor booten naar U.K. Er werd bevracht op basis van \$ 2.90 tot \$ 3.—. In eenige gevallen werd de optie Bordeaux/Hamburg range gegeven tegen \$ 2.75 tot \$ 3.25.

RIJNVAART.

Week van 23 t/m. 29 Mei 1926.

De aanvoeren, alsmede de algemeene toestand bleven in Rotterdam ongewijzigd. Ertsvrachten bedroegen gemiddeld f 0.30 met ¼ en f 0.40 met ½ lostijd.

Het sleeploon varieerde tusschen het 25 en 30 cents tarief.

De waterstand bleef gunstig.

De verschepingen van kolen in de Ruhrhavens waren zeer levendig.

Doordat Rijnruimte overvloedig beschikbaar bleef, daalde de vracht voor Exportkolen naar Rotterdam tot Mk. 0.80 per ton met vrij sleepen.

ADVERTENTIËN

ZOOEVEN VERSCHENEN:

BEDRIJFSLEER

als theoretische en als toegepaste Wetenschap

REDE

uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van Buitengewoon Hoogleeraar aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool te Rotterdam, op 23 April 1926, door

Dr. Ir. J. GOUDRIAAN, Jr.

Prijs f 0.90

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij
NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ, R'DAM

WERKSPoor AMSTERDAM

ROLLEND SPOORWEGMATERIEEL

SCHEEPSSTOOMWERKTUIGEN

SCHEEPSDIESELMOTOREN

IJS- EN KOELMACHINES

SUIKERMACHINERIEËN

IJZERCONSTRUCTIES

SCHEEPSTURBINES

POLDERGEMALEN

LOCOMOTIEVEN

STOOMKETELS